فادیمه ساهیندا، کوشتن و کاردانەوەی کەمەگا ..... ئەلف بروبڕی و لەیف ئیریکسەن

-وەرگێڕانی لە سویدییەوە: نوری کەریم
بڕیقان جەمال حەمەسەعید.....

'فادیمه ساهیندا، کوشتن و کاردانەوەی کەمەگا'، لە نووسینی 'ئەلف بروبڕی و لەیف ئیریکسەن'ـەوە، یەکێکە لەو کەمانە کتێبەی کە لەلایەن ناوەندی هۆشیاریی ئافرەتەوە چاپ دەکرێت و بڵاو دەکرێتەوە.

مەرگی فادیمه، هەر تراجیدیای رەمز و جوڵەتی شکسپیری سەدەی شانزەهەم نییە، کە بە تەنیا ناکۆکی و ناتەبایی نێوان دوو بنەماڵەی چینی جیاوازی لە خۆگرتبێت، کارەساتی ئەو، چیرۆکی دڵتەزێنی ئەو، بەیەک نۆگەیشتنی دوو خۆشەویست نەبوو، بەکو بە شێوەی خوێنکردنی ئەو بە دەستی باوکی لەم سەردەمە نوێیەدا، کارەساتێک بوو لە کەمەگای سوید کەوت و لە سەرتاسەری جیهاندا دەنگی دایەوە. درامای ئەو، چیرۆکی تاکە کەس و بنەماڵەیەک نەبوو، شکۆک بوو سیاسەتمەدارانی سویدی بە خەبەر هێنایەوە، تا دان بەو ڕاستییەدا بنێن، کە بە سەدان کچ و ژنی گەنجی وەکو فادیمە، لەژێر هەڕەشە و مەترسی باوک، برا، مامدان، تا بکوژنە خۆیان و پرسی شەرف بە هێند وەربگرن و لەو پێوەندەدا، چاو بە یاسا و دەسەڵاتەکانیاندا بخشێنەوە. داستانی ئەوینی فادیمە بە کۆمەک لە دەرەوەی بنەماڵە و پەداگری ئەو لەسەر ئەوەی خۆی بەیار لەسەر ژیانی خۆی دەدات، بەشێی لەژێر پێی داب و نەریتی خێڵەکییانەی کوردەواری دەرهێنا و لایەنگرانی هزری پیاوسالاری شەرمەزار کرد. فادیمە، نەک هەر ئەو "سەزانی" نەبوو، وەک ئەوەی باوکی لەکاتی پڵامار و تەقەڵەکردنکەیدا هاواری لەدەکات، بەکو کچێکی ئازاو و بوێر بوو، دەنگێک بوو ببووە هێمای ئازادی و یەکسانی بەبێ لەبەرچاوگرتنی جێندەر، ئایین و نەژاد. لایەنگری تەکەبوون و دژ بە پەراویزخستن بوو. هەر ئەو تاسە و بوێریەی بوو بە ژیان، بووە هۆی لەدەستدانی ژیانی. بەگومان کوشتنی فادیمە لە ئاکامی هەچونکی دەروونی یان دەپیسیەوە نەبوو، بەکو وەک باقی کوشتنە ناموسیەکانی تر، پلاندانەڕاو بوو، کەسوکاری پیەهەساو و کەمانی بڕینی

کوردەواری پشتیوانیان لێکرد.

‘فادیمە ساهیندا، کوشتن و کاردانەوەی کۆمەڵگا’، لە وەرگێڕانی ‘نووری کەریم’ــــە لە زمانی سویدییەوە. ئەم کتێبە یەکێکە لەو زنجیرە کتێبانەی کە وەرگێڕە لەسەر پرسی یەکسانیخوازی ژنان کردوونی بە کوردی، کە بریتین لە: کچانی خوا ــ جەراڵدین بروکس، گوندێک لە بیابانی ئەفریقا ــ واریس دیریە، زیندەسووتێنراو ــ سوعاد، بەبێ کچەکەم، هەرگیز نا ــ بیتی مەحمودی، کچە سەماکەرەکانی لاهور ــ لویس براون و ئافرەت لەژێر کۆفی ئاینەکاندا ــ ئۆفێلیا بێنسۆن و جەریمی ستانگروم. هەموو ئەم کتێبانە لە زمانی ئینگلیزییەوە وەرگێڕدراون و ئاستی بڵاوبوونەوەیان جیهانی بووە.

بە ناساندنی ‘فادیمە ساهیندا، کوشتن و کاردانەوەی کۆمەڵگا’، دڵگەرمەوە بە پێشکەشکردنی کتێبەکە وەرگێڕدراوەکە، کە وەرگێڕە نووسیوێتی.
ڕۆژی بیست و دووی کانوونی دووەمی 2002، بە من وەک هەر ڕۆژێکی ئاسایی وا بوو. بەیانی زوو کاتژمێری شەش چووبووم دەرەوە بە کار و چواری ئێوارەش، خەم گەیاندە قوتابخانەی بنەڕەتی کچەکەم بۆئەوەی لەگەڵ خەم بیبەمەوە ماڵەوە. هەر وەکو ئێوارانی تر، تەلەفیزیۆنم داگیرساند و پێکەوە بە دیار بەرنامەی منداڵانەوە دانیشتین. زەنگی تەلەفون لێیدا، چووم بە وەڵامدانەوە و گفتوگۆ درێژەی کێشا. لەپڕ کچەکەم هاواری لێکردم بچم بۆ لای. ئەوەندەی نەبرد ئێو هات بۆ لام، بۆچاوانی پڕ فرمێسک و قورگی پڕگریانەوە، شتێکی پڕسوتم تێنەگەیشتم. زۆر ترسام و پڕموت چی بووە، دیسانەوە قسەکەی بە دووبارە کردەوە، “فادیمە بەدەستی باوکی کوژراوە”. لەگەڵ ئەوەی هەواڵێکی پڕکارەسات بوو، بەڵام پڕمسەیر بوو، منداڵێکی تەمەن هەشت ساڵە، فادیمە لە کۆنەوە دڵناسێت و بە دەبەت پەیوەندی بە خێی و منەوە هەبێت.

کوشتنی فادیمە ساهیندا، بوو بە هەواڵی یەکەمی تەواوی کەناڵەکانی تەلەفیزیۆنی سوید و پاش هەواڵەکانیش قسەوباس هەر لەسەر ئەم تاوانە بوو. کوشتنی کچێک لەلایەن باوکییەوە، لەپەیوەند بە کێشەیەکی ناموووسیدا، لە ناو کۆمەڵگایەکدا کە مافی مرۆڤ و مرۆڤدۆستی بەهێند وەردەگیرێت و ویستی بەرابەرخوازی لە ئاستێکی بەرزدایە، هێتا بە بڕاورد بە باقی وڵاتانی ئەورووپا، بە کارەساتێکی ئاسایی چاوی لێناکرێت. لەگەڵ ئەوەش فادیمە کەسێکی نەناس نەبوو بە کۆمەڵگاکە، وەک هەزاران قوربانی تری کوشتنی ناموووسی، کە تەنیا ناوێک یان ناو و ونەیەکن ئەگەر ناونیشانکیان

هەبەت. فادیمە خەباتگێڕیکی نەبەزی لەهاتووی سەنگەری پێشەوەی بەرابەرخوازی بوو، دەنگی ناڕازایەتی هەزاران کچی پەنابەر بوو، کە بەدەست دابونەریتی ناموسپەرستییەوە دەناڵێنن. لەدژی ئەم نایەکسانییە، پێ بەدەنگی زوڵمی لەناو پەرلەماندا هاواری کرد، هێشتە بەردەم کامەرای تەلەفیزیۆنەکان، مایکی ئادیۆکانی بەدەستەوە گرت و کەم ڕێژنامە و گۆڤار نەما، چەند لاپەڕەیکی تێیدا ڕەشنەکاتەوە. کوشتنەکەشی ئەم چالاکییانەی بەو پەڕی گەیاند، کاردانەوە بەرامبەر ئەم تراجیدیایە، سنووری سوێدی بڕاند و بوو بە هەواڵێکی جیهانی. فادیمە ئێستا بووە بە سیمبولی ناڕازایەتی و هەموو ساڵێک لە یادی کوشتنیدا، لەگەڵ ناڕازایەتی دەربڕین، ئەم چالاکییانە لە ئاستێکی سەراسەری و باڵاتردا بەڕێوە دەبرێن. لەبەرامبەردا، زەربەی ڕەوانەدی کوردی لە سوید، بەدەستپێشخەری فیدراسیۆنی کەمەڵە کوردیەکان (ڕێکخراوێکی فەرهەنگییە، کە نوێنەران و لایەنگرانی پارت و ڕێکخراوە سیاسییەکانی هەر چوار پارچەکەی کوردستانی تێدایە)، سەرسەختانە دژی ئەم چالاکییانە دەوەستنەوە و بەتایبەتی لە کاتی کوشتنەکیدا، فادیمیان تاوانبار کرد بەوەی پێی لە بەڵای دابونەریتی کوردەواری زێتر ئاکۆشاوە، حەیای کوردی بردووە و ... ئەم کێشمەکێشە تاکو ئیمڕۆ بەردەوامە. چالاکییەکانی فادیمە، کوشتنەکەی و دادگاییەکی کە بەدوایدا هات، کاریگەرییەکی هەمەلایەنەی داناوە لەسەر کەمەگا. ئەگەر لەلایەک ئاستی ئاگاهی و هەوەستی سیاسی لەسەر ئەم کێشەیە بەرز کردەوە، ئەوا لەبەرامبەردا ڕووی ئاستەقینەی دابونەریتی پیاوسالاری لەنەو بەشێکی بەرفراوانی ڕەوەندی کوردیدا هەماڵی و تەکنیکەکی تازەی ژنکوژی هەنایەکایەوە بەناوی 'کچانی باکەنی'1.

دە ساڵ دواتر، کچەکەم چوو بە هەمان کەڵەڕ و هەمان زانکەی فادیمە ساهیندا لە ئوستەرشەند. لە یەکەم ڕۆژی چوونیدا بە کەلیژەکە لەگەڵ باقی خوێنکارانی قبووکراو، لەلایەن ڕاگر و مامۆستایانەوە گشتکیان پێدکرێت بەناو کولێژەکەدا بە ناساندنی. کاتێک کە خەیان دەکەن بە یەکێک لە ساڵانەکانی وانەخوێندندا، ڕاگرەکە ڕوو بە قوتابیان دەڵێت، "ئەمە ئەو ساڵانەیە کە فادیمە ساهیندا دوا وەرزی خوێندنی تێیدا خوێندووە". وەک کچەکەم بۆی گێڕامەوە، "لەپڕ بەدەنگی باڵی کێشا بەسەر هەموواندا، بزە و خەندەی سەر لێوان جێگەی دا بە داخێکی قوڵ، کە لە ڕووخساری هاوپۆلەکانمدا بۆم دەرکەوت، فادیمە لە دڵی هەر هەمووانداکسایەتییەکی نەمرە".

بەبۆنەی هاتنە پێشەوەی یادی دە ساڵەی کوشتنەکەی، هەواڵی داتاشینی پەیکەری فادیمە لەلایەن شارەوانی شاری ئەپسالای نیشینگەی فادیمەوە،

باو بوو. بوو بە هەراوهوریا و دەنگی ناڕازایەتی ناموسڵمانستان بەرز بوو بووەی، "کە دروستکردنی پەیکەر بە کچێکی کوردی کۆڕاو بەدەستی باوکی، مایەی شەرمەزاریە بە ئیمەی کورد". نوێنەرانی شارەوانی هەڵکۆڵەوان وەڵامیان دانەوە، کە "بەڵێ، ئیمە بە ئەلوف پاڵەوان2 پەیکەرمان دروستکردووە و بە فادیمەش دروستی دەکەین. بەڵێ، ئیمە هەواییە بە دابونەریتی ناموسڵمانستی و پارێزەرانی".

لە مەراسیمی پەردەلادان لەسەر پەیکەری فادیمە، لەگەڵ سەدان کەس بەشداریم کرد. گوێم دەگرت لە وتاری وەزیری هاوپەیوەستی بەم بەنەوە، لەپڕ چاوم بە کچێک کەوت کە بەم نائاشنا نەبوو، زەرم لە خەم کرد تا ناسیمەوە، سونگوڵی خوشکی فادیمە بوو، کە نزیک دە ساڵ لەوەپێش دەبوو لە دادگادا بینیبووم، هووبەووو و چاوبەچاو بەرامبەر بکوژی خوشکەکەی، هەحیمی باوکی، لەنەوان پارێزەری بەرگری، کە یەکێک لە نووسەرانی ئەم کتێبە و پارێزەری گشتی دانیشتبوو. تەواو ژاکاو و لە پەلوپۆ کەوتبوو، بەڵام لە گورگێکی بریندارکراو دەچوو، کە بەو پێیەی دەندیەوە پەلامار دەدا، لەدڕی باوکی سەرشکستە شایەتی دەدا. لە قووڵایی دەروونی خەمدا بووم، ژنێک کە تا ئاستێک بە یەکتری ئاشنا بووین و لە کابووندەوەی ژنانەدا بینیبووم، بە چرپە پرسیارێکی لێکردم، "ئاگەر خەڵک لە کوردستاندا، بە هەر قوربانییەکی کوشتنی ناموسی پەیکەرێک دروستبکات، ئاخۆ دەبێت چەند دانە دابتاشێت؟" ماوەیەکی ویست تا وەڵامم دایەوە، "ئەو پێی یەک یان دوو دانە". "مەبەستت ئەوەیە کە لەهەر مەیدان و چواڕێگایەکدا"، ژنە هاوەڵەکەم وتی. " نا، مەبەستم لە هەر چوار پارچەکەی کوردستانە. ئاگەر هاتوو دەسەڵات لە کەمەڵگادا، ژن لە مەیدانەکانی سیاسی و کەمەڵایەتی بەدەر نەکات، هەر هێزێ یاسا و هەسایەک دەرنەکات بە هەشتنەوەی ژێردەستەیی ئافرەتان، شەو و هێز مەلای مزگەوتەکان بڕنەداتە گیانی کچان، بکوژانی کوشتنی ناموسی لەجیاتی دەستخۆشی و بەگژ هەنینەوە بیان، لە چواردیواری زیندانداا حوکمی هەمیشەییان بە دەربکات، خەڵکانێکی وەک ئەمانە دەنە ئاراوە، کە هەر هێزێ بەشەویەک لەبەرامبەر نایەکسانیدا دەوەستنەوە، ئیتر ئەوسا کە دەورەت ژنکوژی بکات".

تەواوی ئەوەی لەردا دەیخوێنیتەوە، کاردانەوەی ناڕازایەتی کەمەڵگای سویدە بەرامبەر بە کوشتنی فادیمە ساهیندا. مەبەستی منیش لە وەرگەڕانی ئەم کتێبە بە سەر زمانی کوردی هەر ئەوەیە، چونکو پەموایە لە کوردستاندا، ئەو خەزانانەی کە دەستیان دەچێتە خوێناوی کچکانیانەوە، زەر دەگمەن، بەڵام زەربەی هەرە زەری

خەڵک، بە قبووڵکردن و ڕەزایەتدان کاردانەوەی خۆیان پیشاندەدەن. لەم پەیوەندەدا، لە ساڵی 2012دا، ماریانە سپانەر لە مەزگردی ئافتەنبلادت دەنووسێت: "فادیمە تا حەز بکەیت، نەبەز و جوان بوو. بەڕێوەبەرایەتی ئابووری خەزانکەی و خزمەکانی خۆی بردبوو. کەسوکاریشی ئەجگار زۆر بوون. لەوانەیە سێ سەد کەس لە سوید و هەر زۆر زۆتریش لە زەدی باوباپیرانی. ئەوانە بەشمار بوون کە داوای گەڕانەوەی ئەم ئابووریان دەکرد. ئەوە باوکی بوو کە دەستی چووە خوێناویەوە. بەڵام ئەوە داوای گەلەک خەڵک بوو، کە خوێناوەکەی بخوڕێتەوە".

.....

پەراوێز:

1. کچانی باکۆن: تەکنیکێکی تازەی کچکوشتنە، هەر وەکو تەکنیکی پەرەمێزتەقینەوەکانی کوردستان یان بەسەردا کێتنە ناو تەنووڕەوە لە فەلەستین. ئەم شێوە تازەیە لە داهێنانی پەنابەرانی دانیشتووی سویدە. لەم شێوەیەدا کچانی بەسزمان، "هەر لەخۆوە" لە باکۆنی خانووە نهێمییەکانیانەوە دەکەونە خوارەوە و گیانیان دەردەچێت. لایەنی "ئەرێنی" ئەم داهێنانە تازەیە ئەوەیە، کە پۆلیس چەند گومانی هەبێت لەسەر ئێوەی ئەم کوشتنە پلانداڕێژراوە، بەڵام زۆر سەختە بۆی بتوانێت بیسەلمێنێت، بەپێچەوانەی کوشتنی کوردییەوە بە نموونە (ئەگەر واژەی میدیای سوید بەکار بهێنین، لەئاکامی زۆر دووبارەبوونەوەی ئەم دیاردەیە لەناو پەنابەرانی کورددا)، کە تێیدا کوشتنەکە بەئاشکرا پلانداڕێژراوە و بکوژ بەپێی خۆی دەچێت بۆ لای پۆلیس یان پۆلیس ئێو زەحمەتە دەکەشت دەچێت بۆ لای.

2. ئۆلۆف پامە (1927 ــ Olof Palme: 1968) سەرکردەیەکی سیاسی سویدی بووە، سەرکی پارتی سوسیال دێموکراتی سوید بووە لە ساڵی 1968وە. لە نێوان ساڵی 1969 ــ 1976 و 1982 تا ڕۆژی کوشتنەکەی لە ساڵی 1986دا، سەرکوەزیرانی سوید بووە. یەکێک بووە لە بەشداربوونی ناڕەزایەتی دژی کوشتاری ئەمریکا لە ڤێتنام.

یادەوەری کۆمان کۆمان گۆرانەوە – 67 -... کەریم کاکە

ئەو پیاوەی سەگ دیتیەوە و ژنی سەموونفرۆش ناسیەوە، جاشکوژ بوو، جاش کوشتی.....

67 .....

لە کۆمانی ئەودیوەی مزگەفتی حاجی لەقلەق، حەمە شێت چێتە سەر دارتڵۆ، لە سەری سەرێ قیت قیت راوەستاوە، خۆی بە هیچ نەگرتووە، نازانم چۆن بەرنابێتەوە! خەڵك دەوری دارتڵیان داوە و لێی دەپاڕێنەوە:
حەمە، حەمەی خۆمان، وەرە خوارێ، رەشەبا دەتبات، وەرە خوارێ، با بروسکە لێت نەدات، زۆر نزیکی لە هەورێ، پیاوی چاك بە، بەو سەرمایە کەس تینی گۆڵدانی نیە.
حەمە شێت دەڵێ:
بە سەری حاجی لەقلەقێ نایەمە خوارێ، بێزارم ، لە قەیسەری، لە شێخی چۆلی، لە خۆتان بێزارم..
گومم لێیە دەڕۆن:
چاوەڕێی هاتنەوەی حاجی لەقلەقە، بێتەوە و دەست بە باڵیەوە بگرێ و بفڕێ.
لەهیکەوە بووە چەپڵە و هۆ هۆ، حەمە شێتە و نیشتەوە سەر زەوی و نەفڕی.
خەونەکەم گۆڕایەوە، نازانم لە زاری کێوە گەیشتە زاری مەستانی ژنی حەمەد مەستان، ئەو ژنە خەونزان بوو، خەونی گەرەکی لێکدەدایەوە، بۆ خەونەکەی من گوتبووی:
حەمە شێت دوو سێ ساڵیتریش دەژی.
ئەو مەستانە خەونزانە، لە خەونی هەموو کەسی دەزانی، بەڵام سەرەدەری لە خەونی حەمەد مەستانی مێردی دەرنەدەکرد، دەیگێ:
خەونی حەمەد لە خەونی بنیادەمان ناچێ، توخوا ئەوە خەونە! لە کەندووی ئاردێ عارەق بخۆیتەوە و ئیمامی عەلیش بە دەستی خۆی لیمێت لێ بگوشێ و بە زارتەوە کات! حەمەد خەونی ئەوها دەبینێ.
زاوەر، خۆزی زاوەرم وا نەدیتبا، زاوەری حەفتەی پێشی لە زاوەری پاشی ناچێ، بۆ وا شواوە؟ لە چاوی منەوە دار و دیواری رەنگیان پێوە نەماوە، زەنگەکەشی دەنگی جارانی نیە،، وەك بڕی نووساوە، لە

دەنگی بەردەستەکە دەچێ ، جگە لە ئەو و یەك دووەکیدی چ مامۆستایەك تینی قسەی تێدا نیە، ئەلیاسە فەندی دەڵێی مووی گونی رادەکێشن، تووڕە تووڕە، پتی لێدەی دەتەقێ، تایەرە فەندی کە لە تەماتەی تاو نەدی دەچوو، رەش رەش هەڵگەڕاوە و لە باینجان دەچێ، جەودەتە فەندی پێشتر لە دارتێل قیتتر رادەوەستا، هەنکە کەمێ لار بێتەوە، شەرکێ فەندی قاپی شێلمی بە دەستەوە نیە، دەستەکانی خستوونەتە بەکی پانتێەوە و چاوی لە ساپیتە بێیوە و لێیناکاتەوە، مامۆستا حەمە سالح نە سەلام لە کەس دەکات نە وەردەگرێتەوە، تایەرە فەندیی وەرزش، پێکەنینی بیرچێتەوە، مۆمۆچ، چاوی تێبڕی وەرتدەگەڕێتێ، کێ پێدەکەنێ، جگە لە حەسەنە فەندی و سالحەکەیدی و ئەو مامۆستایەی لە سەر تی نەبا، راستەی رانەدەوەشاند.
زۆەر کوا زۆەری پێشانە، زۆەر وا نەبوو، زۆەری پێشان چوو، نە سروودی لێدەبیستی، نە سۆەو مۆەو و دایە دایەی شیرینم، زۆەر زۆەر نیە، پێل تەنگە وەك بێی وێکهاتبێەوە و جێمان نەبێتەوە، تارە، وەك ئەوەی هەوری رەشی هێنابێ و دایکردبێتە رێژنە بارانێ و کارەباش کوژابێتەوە، پێلی لە دیدی منەوە تەنگو تارە، کتومت لە گێی ناو گێرانیەکەی خورشید دەچێ، مامۆستای راستەی درێژ لە دەست کە لە سەر تی نەبێ، نایوەشێنێ، دەڵێ:
کێ گێرانیەك دەڵێ؟
کەس دەست بەرزناکاتەوە، کەس شتێ ناڵێ، مامۆستا چاو دەگێرێ، خورشید هەڵدەستێنێ و پێیدەڵێ کە گێرانیەکەی خێی بێتەوە، گێرانیەکەی وی (هەولێر پشتی چیایە) بوو، هەر ئەوەی دەزانی، لە جیاتی ئەی رەقیب و ئەی شەهیدانیش هەولێر پشتی چیایە و ناوەراستی قەڵایەی دەگێتەوە، هەستا، گێتیە مامۆستا:
گێرانیەیکیدی دەڵێم، گێتی:
فاتێ مەگری مەگری
وێکڕا بچینە قەبری
قەبر تەنگو تارە
پێ لە مشك و مارە
مشك و مار حەزیایە
خێی لە کونێ نایە
حەزیا هووکە هووکە
بردیان جێتە بووکە
جێتە بووکی میری
بردیان لێ یەخسیری..
گێرانیەکەی تەوانەکردبوو، مامۆستای دەنگ گەورە کە بەرێ خێی دابووە پەنجەرە، ئاوێی لێدایەوە و گێتی:

دانیشه زرته زەلام، عەمری خۆت و گۆرانیت نەمێنێ.
پاڵ لە دیدی منەوە گۆڕی ناو گۆرانیەکە بوو، تەنگوتار، (ش) دەست هەڵدەبڕێ:
مامۆستا، ئەمن بڕۆم
مامۆستا:
ئەتووش گۆرانی دەزانی؟!
ئەو کوێە نە لەگۆڕەپانی راوەستانێ، نە لە ناو پاڵێ ستڕانی نەچڕیبوو، لە بەر خۆیەوە دەیگوت، من بیستبووم، دەنگی لە دەنگی من ناخۆشتر بوو، هەر کێ گوێی لە دەنگی با، ئەگەر ڕێی هەڵاتن هەبا، دانە ڕۆژەك لێی دوور دەکەوتەوە، چووە پێش تەختەرەش و دۆخینەکەی کە بە سەر گونیدا شۆڕبۆوە، خستیەوە ناو شەروالەکەیك ئحم ئحم، وا قوڕگی خاوێندەکاتەوە، لە قورگی نەبڕاوە، زەنگی دەرێ لێیدا، دوایی دەیگۆ:
بە فەخری عالەم، دەموێست(پێشمەرگەی بە هەمەتین) بڕۆم.
قسەیەکیدی ئەوکوێەم بیرکەوتەوە، لە ئاودەستێ دەهاتەوە، دۆخین بە دەستەوە، دەیبەستەوە:
کەریم، ئازاد ڕەوفم دیت، سبەی دێتەوە مەکتەب، هەتیم با ئەوەشت پێبڵێم، دنیا خراپ تێکچووە، ئاگامان لە خۆمان نەبێ، عارەب سوارمان دەبن..
بە سواربوونی عەرەب زۆر تێکچووم، تام هاتێ، قسەکانی پیری سوارچاکانم بیرکەوتەوە کە لە بارەی عەرەبەوە دەیکردن، لێ هەواڵی هاتنەوەی ئازاد شنەی بەهاری بوو، فێنکی کردمەوە، هەرچەندە زۆر باوەڕم پێنەکرد، گوتم ڕەنگە هەر لێ فشە وا بێ، سبەی ئازاد هاتەوە، قسەی کوێە ڕاست دەرچوو، لە تەنیشت یەك دانیشتینەوە، لە دڵی خۆم دەمگوت:
خودایە، قسەکەیتری وەڕاست نەگەڵێ و عارەب سوارمان نەبن.
بە هاتنەوەی ئازاد گەشامەوە، پاڵ لە گۆڕەوە گۆڕا بێ گۆڕایی، گۆڕاییەکی کەسك، وەك گۆڕاییەکەی پێش ماڵی خۆیان، ئازاد ماڵیان نزیکبۆوە، هاتنە سەر ڕێی قوتابخانە، لە هاتنێ لە سەر دەرگا چاوەڕێی دەکردم، لە چوونەوە تا سەر دەرگا پێکەوە بووین، ماڵیان لە نزیك دیواری خانەی مامۆستایان، پێشتر دوور بوو، لەو سەری بەلاشاوەی قوڕ، هەوکە لە نزیك ماڵی ئەو کچەی...
ئێستا بەلاشاوە یەك بەلاشاوەیە و گەورەیە، لێرەوە ماڵی ئازاد دوا ماڵە، بەلاشاوە تا بن مزگەفتەکەی دەرۆش برایم، پێش چەند ڕۆژێ حەوشەی مزگەفت پێبوو لە پیاوی لەش تۆزاوی، سەر و ریش هاتوو، ڕوومەت تێکقوپاوی پڕاو دڵاو، چەند پۆلیسکیش بە دەوریانەوە بوون.

لە سەری ئەو سەرەوە بەلاشاوە وا بە سەر بەستەکەی گێکەندەوە، ئەو بەستەی لە زستانان و بەهاران فوراتێك ئاوی دەژاندە شارەوە، ئەو کەندە وەختایەك ناوی ببووە کەندی خۆن، ئاخر چ کەندێ هێندەی ئەو کەندە خوێنی لێ نەژاوە، خوێنی پشمەرگە، خوێنی جاش و سەرباز..
بە دەستی خوارێ بەلاشاوە گەیشتێتە نزیك ئاوبارەکەی حەسەناغا، ئەو ئاوبارەی پشان لە دوورەوە بەلاشاوەی ئاودەدا، بیر زۆر دوور بوو، لە حەسارەکەوە بۆنی نەدەگەیشتێ، بەوە دەزانم ئەکرەم بۆنێ لە سەردەمی بۆنێ لە حەسەناغا تووێە دەبێ، تووێەبوونەکە لە سەر ئاو بوو، ئاوی بەرنەدەداوە، ئەکرەم سێرە لە ئاوبار دەگرێ، دەڵێ:
دەزانم ناگاتێ، بەڵام هەر خشە پێوەی نێم.
لەو رۆژانە حەسەناغا بە چاوی دادابێوە، بە تەوسەوە:
ئەو جارە ئەگەر ئاوم لە سەرت بێی، بەردەقانیم تێدەگری!
بەلاشاوە بە دیوی رۆژهەاتەوە هەر لە جێی خۆیەتی، دوا کێان کێانی ماڵی دێوانە محەمەدی گێرینە، لەوێوە جێت دارتێلان هێندە دوور نیە، بەردەقانی دەگاتێ، لە ناو جێ و گەنمی بن ئەو دارتێانە کە بەژنێ بەژنی کردووە، پش چەند رۆژێ تەرمێ دێزرایەوە، بە چەقێ کووژرابوو، کەس نەیناسی، پلیس هاتن و بردیان.
بەلاشاوە لە کەرخی موفتیەوە لە ماڵی ئێمەوە دەستپێدەکات، نێوانمان بەستی بەلاشاوە و رێیەکی پانی زستان قوڵاوی و هاوین خێاوی، ئەو رێیە لە شەستمەتریەوە تەریب لەگەێ بەستا دێ دێ، لە راستی دارتێلی یاد کەمێك لە بەست دوور دەکەوێتەوە و بە تەنیشت سەید مارفدا دەگاتە باداوە و لەوێ هێند تەسکدەبێتەوە بزر دەبێ.
رێی بەرین تژیە لە یادەوەری تاێ و شیرین، لەوێ بوو مەلای دێزەخێ گێچەڵی بە حەمەد مەستان کرد، شانی راتەکاند:
حەمەد، واز لە گوو خواردنەوە بێنە، دەنا لە گەێەك جێت نابێتەوە.
حەمەد پێدەکەنێ و دەڵێ:
مەلا، ناتوانم وازی لێبێنم، چوونکە بێی نووسیوم.
مەلا لە پاسەوانی دێزەخ تووێەتر:
چ دختێرێکی تەرەس بێی نووسیوی؟
حەمەد مەستان لە مەلاش تووێەتر:
مەلا، زوو بێ گووم خوارد، گووی سە و بەراز نا، هی حەمەد مەستانم خوارد، ئەتو نازانی ئەوەی بێی نووسیوم کە بخێمەوە خودای سەر سەرانە، دەی تێبە بکە و بە لەپ گووی من بخێ.
مەلا و مەستان پیس تێکدەگیرێن، منداڵە ورتکە لێیان خێدەبنەوە، کچەکەی حەمەد مەستان خێکە بەردێکی دەستداوەتێ، دەڵێتە بابی:
بابە لێیدەم، قوونەجێرەی مەلا بشکێنم؟
بابی دەڵێ:

کچم، لێیمەدە، دوورکەوە، بۆ خۆمی لێگەڕێ.
کچە بە قسەی بابی ناکات، هەر دێتت رایەوەشاندە مەلا، لەو دەمە فاتە کوردە بە سەردا دێ، ئەو ژنە زۆر سەنگینە، گەڕەك شەرمی لێدەکات، کاتێ بە کن کەمەڵە زەلامێکدا ڕەت دەبێت و سەلام دەکات، زۆریان لە بەری هەڵدەستنەوە، دەڵێتە مەلا:
ئەڕێ بە من بڵێ، ئەوە کێ پفی داوی؟ بۆچی لەو پیاوەت هەڵکێشاوە؟
مەلا مۆزەرەکەی سەری ڕێکدەخاتەوە و دەڵێ:
جگە لە خودای باری تەعالێ کەس پفی نەداوم و بە قسەی کەس ناکەم، شەڕی من لە ڕێی خودایە، بۆ خودایە.
فاتە کوردە بە کاوەخۆ دەڵێ:
مەلا ئەگەر لێ خودا شەڕدەکەی، بڵێ شەڕی حوکمەت، ئەو دەدزێ و دەگرێ و دەکوژێ و دەبڵێ، لە قاچپەخانەش عارەق دەخواتەوە، خۆ حەمەد لەو شتانە دووڕە، لە ماڵی خێی عارەق دەخواتەوە، واز لە حەمەدی بێنە.
مەلا کەمێ هەوردەبێتەوە، بۆ ڕەوادان بە شەڕەکەی لەگەڵ حەمەد مەستان، ئایەت و فەرموودان دەهێنێتەوە، فاتە کوردە دەڵێ:
مەلا بڵێ لە مزگەفتێوە ئەو قسانەی خودا و پێغەمبەر بە گوێی حوکمەتدا بدە، ئەو عارەبی باش دەزانێ، بڵێ، بەڕێکی ئەو حەمەدە بەردە، دەنا منداڵە ورتەکەی بەلاشاوەت بە دوو دڕخم و لە چ مزگەفتەك جێت نەبێتەوە.
مەلا نەرمی دەکێشێ و باریکەی دەداتێ و دەخشێ، چیدی لە نزیك ماڵی حەمەد مەستان نەمدیتەوە.
هەر لە سەر ئەو ڕێیە، دارتاڵێ دوو خوارتر لە ماڵی فاتە کوردە، چەند دارتاڵێ وەوەتر لە ماڵی یەکەمین جاشی بەلاشاوە، نزیك ئەو جێیەی کە بە سەر کەندەڵکی گەورەدا دەکەوێت و هەندەك هەوەتر کەند کەمێك پێچەکاتەوە، دوا ریزە ماڵی بەلاشاوەی ڕوو لە سەیداوە، بنە دارە تازە هەڵچووەکانی پێش دەرکەیان دەردەکەوێ، لەوێ، لەو سەر ڕێیە خوێنکی زۆر ڕژاوە، گایەکیش بکوژیەوە هەر هێندە خوێنەی لێدێ، کاك حووج دەڵێ:
خوێنەکە زۆر تازەیە، ئەو خوێنە لە کێ ڕژابێ، ئەگەر سەریش بڕابێ، لەوەیە هێشتا گیانی لە بەردا مابێ.
ڕژ تازە لە زوورگ و بانیەکانی کەسنەزانێ، گزنگی داوەتە قەراتێ، کاك حووج بە دیار خوێنەوە ڕاوەستاوە، بە دەوری خێیدا چاو دەگێڕێ، نزیك دوور، کەس دیار نیە لەو ناوە، کاك حووج بە ڕێچکەی خوێندا دەچێ و سەر بەسەر کەندێ و ئاودێەکەشدا دەگرێ، چ نادینێ، دڕەنگ سەگەکەی ماڵی سەموونفرەشەکە لە ڕێی حەو حەو و بڵێ و بگەڕێوە و بڵێن بە عەردەوە کردن و لموووز بۆ ئاسمان هەڵبڕین گەڕەك ئاگادار دەکاتەوە کە پیاوێکی خوێناوی وا لە ناو ئاودێەکە کەوتووە.

ئەو پیاوەی سەگ دیتیەوە کێیە؟ کەسێ دەیناسێتەوە؟ منیش گەیشتمە سەر خوێنی رژاو بەڕام کابرام نەدی، خەڵك دەڕژن وەك لە گۆمی خوێن هەڵکێشرابێ وایە، جێپەنجەیێ لە لەش و جلکوبەرگیەوە نابینیەوە خوێنی پێوەنەبێ، گەڕەك لە دەوری پیاوی لە خوێن گەوزیو خەبێتەوە، گوتم لێیە دەڕژن:
ژنی سەموونفرێش ناسیەوە، ئەوە جاشکوژە.
ئەو پیاوەی سەگ دیتیەوە، ژنی سەموونفرێش ناسیەوە، خزمی نزیکیان بوو، ئەو جاشکوژە لەمێژ نەبوو لە سەرێ هاتبێوە، ئەو سەرێیەی بە سەر هەموواندا رووخا، ئەو پیاوە کە لە هەندێ جێ بە جاشکوژ ناوی دەهات، پێش چەند ساڵێ نازانم لە چ شەڕێ دوو سێ جاش دەکوژێ، یان بە ملی ویدا دێ، لەوەشەوە جاشکوژی بە سەردا دەبڕێ، کەسوکاری جاش دیارە دەمێکە بە دوویەوەن، بەو سبەینێ زووە تێڵە دەکەنەوە و لە خوێنی دەگەوزێنن، پێدەچێ جاشکوژ بە نیازی کار بەو سپێدەیە لە ماڵ دەرچووبێ، ڕێی مەیدانی کرێکارانی بن قەراتێی گرتبێ ، ترومبێلی پۆلیس هات و تەرمی جاشکوژیان برد.
ئەو ڕێیە پر کێسپ و کەندولەندە، ئەو کەندە تژی لە وردە بەردە، تژین لە چیرێك و سەربردە، لێرە هێندەی وردە چەو و شوێنپێی ڕێبواران سەرهاتم لە سەرە، بگێڕمەوە بنی نایە، وەك گلێڕەی مووی داوە پنچکی ژنی کاك حووج وایە، ئەو ژنە هەر هێندەی پنچکە گیایەك دەبوو، بەڵام ئەو گلێڕە مووانەی لە تەشیەکەی دەستیەوە کە شتێك لە بەژنی خێی کورتترە، دەکەونە گێڕ، سەریان لێرە بنیان بێ کێتایە، گلێڕەی وا گەورە لە دەستی چ ژنەك نایە، هێندەی گومبەدی مزگەفتێ دەبێ، وەبیرمدێ پیسێ، ئەو کۆەی لە گەڕەکێ بە چێمشێ ناوی ڕێیشتبوو، گلێڕەی لە داوە پنچك دزی، لە پێش چاوی من لێی دزی، ئەو ئاگای لێنەبوو، منیش چ قسەم نەکرد، باش بوو قسەم نەکرد، قسەم کردبا ئەو گەمە خێشەم نەدەدی، ئەوەتا دز سەری گلێڕە مووی لە دارتێلەکەی ئەو بەری کەندێ، داتێلی یاد گرێدا و بانگرێزی کردەوە، ڕێ و ڕێ، دەو کەند و کەند غلێربێوە، منداڵ کەوتنە دووی گلێڕە موو، لە هەر جێ ڕاوەستابا، بە شاپێ دەکەوتەوە ڕێ، من وا بزانم جارێکم بەر کەوت شاپێکی لێبدەم، غاردە غاردە، ڕێ و ڕێ، دەو کەند و کەند غاردە، بە دوای گلێڕەی موو ڕێمان دەبڕی، وا گەیشتینە جادەی شەستمەتەری، نزیك چاخانەکەی خدر یابە، گلێڕە موو زێری ماوە، بە قسەی کۆەکەی فاتە کوردە بێ، دەبێ بگاتە بن قەراتێ، دەیگێ:
دەی مەوەستن، با غلێری بکەینەوە..
لە شەستمەتری پەیینەوە، نەگەیشتبووینە پێش ماڵی مامە حووە و دایکە مەنیج، حەمکە منداڵێ بە چەقۆوە لە پێشمان قیتبوونەوە،

هەڵ، دوو پەمان هەبوو، چوارمان قەرد کرد، ئاگام لە وان نیە، من لە سەر تخووب، نزیك یەکەم ریزە ماڵی بەلاشاوە گیرام، ئەرە تخووبی نەوان سەیداوە و بەلاشاوەیە، سێ چوارەك وەرگەڕانە سەرم، باشیان تێهەڵدام، کچەکەی پلکە بەندبڕ نەگەیشتبا، دەیانکوشتم، نەشمردبام، نیوە مردوو دەبووم، گۆڕ، عەمرم گۆڕ، خدری زندەی من، ئا لەو ساتە گۆڕی کچی پلکە بەندبڕ بێ من بووە خدری زندە، چەقێی دەرهێنا، ئەو کچە جوانی کوانەی دەدا، چەقێی لێ هەڵکێشان:
خوشك حیزینە، ئەوە لە کێ دەدەن، لێم راوەستن.
هەر یەکەی بە لایەکدا هەڵات، دیار بوو دەیاننناسی و دەیانزانی چەقەکێشە و لە کەسیش ناترسێ، ئەو کچە چ کوڕ نەبوو لێی نەترسێ، چەقێی وای دەوەشاند سابیر ساروخ وای نەوەشاندووە، وا بزانم تاکە چەقەکێشی گەرەك و شار بوو، لەبیرمە گوتی:
کوڕەکەی پلکە بەسێ، بە بێ چەقێ لە بەلاشاوە دەرمەچێ.
دیارە من لە کێردەکەی دەستی ژنە جوانە شەلەکەوە خولیای چەقێ لە سەرم گەڕا، بەڵام چەقێی ناو بەکی کەوڵی کچەکەی پلکە شایەر وەك بڵێی چەقێی خستە بەکمەوە، ئێ، جارێ لە چەقێ گەڕێ، لە ڕێی پێ سەرهاتیش دوورەکەومەوە و لەگەڵ چەمشێڕ دەچینە کن دەوی دەوڵ..
بەلاشاوە بەو دیو، دیوی نەوان گەکەند و ئاوبارەکەی حەسەناغا، ڕەك لە پشت ماڵی مەلارەکەوە لە دەوی دەو نزیکدەبۆوە، جێی دەوی دەو پاشترێ و لە دەورانەك بووە گەرەکی میری پێداوان، بە ڕەوە بەعسیی نەخوێندەوار و بێوانامەدار لێیان داکوتا، کۆلیژی ئەدەبیاتیشیان لەوێ پەستا، دنیا دەوران دەورانی کرد و لە دەورانکیدی بووە جێ هەواری عەزیز محەمەدی خاوەندی خەڵاتی لینین، ئا، دەوی دەو کەوتبووە ئەوێ، چوار دەوری دەوی دەو گردۆلکەیە، خەڵك بە لچ و لۆی دەوی دەو ناوی دێنن، بەهاران لە دوورەوە کەسکدەچێتەوە، جێ جێی یەك پارچە گوڵاڵە سوورەیە، جێی سەیرانە، بەڵام لە ترسی دەوی دەوێ گەورەکان ناهێلن منداڵ هێندە لێی نزیکببنەوە، دەوی دەو قووڵە، هێند قووڵ بێ بنە، هەندێك دەڵێن:
دەوی دەو لەو دیوی زەویەوە کوناودەرە.
هێشتا باوەڕم بە خێبوونی زەوی نەهێنابوو، بۆیە گومانم لە کوناودەریەکە هەبوو، کاتێ لە سەر لێوی دەوی دەوەوە بەردکی زلمان فڕێدەدایە ناو زاری دەو، هەستمان ڕادەگرت، دوای بەینێك گومان لە شلپەیەك لە دەنگکی نازانم چۆن دەبوو.
دەوی دەو بیرکی زار گەورەی تا خودا حەزبکات قووڵە، دەمگوت باشە ئەو بیرە دەبێت چۆن لێدرابێ! بە دەست، وەك ئەو بیرەی پیری سوارچاکان کە بەردی پیرۆزی تێدا دیتەوە، نا، نابێ کاری دەست بێ، کەس نەیوێراوە پێ بخاتە ناویەوە، ئەو بیرەی هەندێك دەیانگوت:

بنی ئەگەر نەشگەیشتبێتە ئەو پەی گی زەوی، بێ یەکوودوو لە نیوەی تێپەاندووە.
دواتر دەمەوە دیار دەوی دێو، هەوکە هێندە لە سەری نامم تەنێ سەربردەی چەمشێ و کەرەکە دەگەمەوە، چەمشێ ئەو کوەی نە دەیزانی کەپووی بسێ، نە فن بکات، لە هەردوو کونەکەپوویەوە هەمیشە شێبوونەوە و هەرلووشینەوەیە، ماڵیان کەوتبووە پەگەی بەلاشاوە بە لای ماڵی عەلیە فەندیی ناو تەلەقزیێن، دیارە دواتر ئەو گەەکە جوانە گچکەیە لە نێوان بەلاشاوە و ئیسکان و موفتی قیتبەوە و منداێ ناویان نا گەەکی عەلیە فەندی، هەندەکیش بە ئیمزاوە ناویان دێنا، ئەوەش لەوە هاتبوو، گوایە ئەو کەسانەی ئەوێیان بەردەکەوت، دەبوو واژیەك بێ حوکمەت بکەن، پاشترێ رم بە ئیمزاوە دەکەوتەوە.
ئێ، ئەو کوە نازانم لە سەر چی لە کەرك تووە دەبێ، سێ چوار چەقی لێدەدات، بەام هشتا دێی داناکەوت، لەبیرمبت عەباسی ماێ لە خوار ماڵی حەمەد مەستان گوتبووی:
ئەو کەرە بە کەر ترسی خی لە چەقێ وەشاندن دەشکێنێ.
دواتر عەباسم بیربخەنەوە، باشە، چەمشێ لە کەر بە رقداچووە، چاوم لیە وا لە سەر گردلکەی لوی دێو کەرە بریندارەکە کە جێ چەقی وی پەوە دیارە، رادەکشێ، کەر لە دووی ناچێ، باشە ئەو کوە چی لەو کەرە دەوێ؟
من لەو دیوەی دەوی دیوەوە راوەستاوم، ئەو و کەر لە دیوەکەیدی، تەماشادەکەم جەمەدانیەکەی لە ملی خی کردەوە، چەمشێ زستان و هاوین جەمەدانیی لە مل دەئالاند، توند هەردوو پی پشەوە(دەست)ی کەری بەست، کەر بە دیوی لژی، دیوی دەوی دێو کەوت، چەمشێ کلکی کەری بە دەستەوە، ئای، ئەوە چ دەکات! تێگەیشتم چی لە بن سەرە، ویستم بە دەوری دەو بسووەمەوە، لەو دەمە مەلارکیش نازانم لە کوەوە پەیدابوو، بەام پەانەگەیشت و دێو کەری قووتدا، مەلارك ئەو کوەی لە دنیایێ کەسم نەدی هێندەی وی کەردست، پشتی ملی چلمشەی گرت و دایە بەر شاپان، لەگەێ هەر شاپێ بە بەژنی خی لە عەرد بێندەبەوە و زیەی دەگەیشتە ئاسمانێ، مەلارك سەری بە سەر دەوی دێودا داگرتووە، منیش هەستمراگرتووە، گوم بە لوی دێوەوە ناوە، کەر زەیەك ، مشەیەکی نایە، کەر رێی کەوتە ناو زگی ئەو زەویەی بیستبووم خێ خێ نا، مەیلە و خە، کەمەك لەو هلکەیە دەچێ کە پتر داویەتیە خەکی نەك درژووکانی.
بەنگێ بەم، مەلارك واز لە چەمشێ ناهێنێ، دوو سێ جارێ هاتەسەری بە دوای کەرەکەدا بینرێ، نازانم لە چی پەشیماندەبەوە، چەند جار رووی لە من کرد:

به من بڵێ چ لەو قوونده‌ربابه بکەم؟
من قسەم نه‌ده‌کرد، دواجار گوتم:
گوناحه، لێیگەڕێ.
مەلارێك:
گوناحه! ئەو که‌ری که‌ربابه گوناحه!
مەلارێك چی لێبکات باشه، ده‌بینم، دڵخینی چەمشێڵی کرده‌وه و له شەرواڵه‌که‌ی ده‌رکەشا، ئای، به ته‌مای چیه، به دڵخینی خۆی هەردوو ده‌ستی له پشته‌وه به‌ست، نافه‌کی شەرواڵه‌که‌شی له دوو سێ جێ لوولدا و گرێدا و نه‌یهێشت قوونی بکەوێته گڕێ، پێیگوت:
ئەوجا بڵێ ماڵێ، به داکه حیز و بابه ته‌ره‌سه‌که‌ت بڵێ: مەلارێك وای لێ‌کردم.
چلمشێڵ به ده‌ستی به‌ستراوه‌وه له رێیێ له من خۆشتر ده‌ڵێیی، گوتی:
کوڕه به قوربانت بم، ده‌ستم بکەوه، با خەڵك نه‌مبینن.
گوتم:
راوه‌سته، با له مەلارێك بزربین، هەینێ ده‌تکەمەوه.
فازیل ڕەحانەمان تووش بوو، ده‌ستی کرده‌وه و به داروچکه‌یەك دڵخینمان بۆی تەهەکەشاوه.
بەر له هاتنی پشووی هاوینه‌ی ساڵی به‌دیووم، شتێ له زەوەر ده‌گەڕێمەوه، ئەی! دیسان حەمە شێت هاته پێشم و کەمێ دره‌نگ ده‌گەمەوه زەوەر.

فرێید/ لاکان فانتازیای وێناکردنی دوو باوك ... عەبدولموته‌ییب عەبدوڵڵا

"مرۆڤ ده‌بێ له ژیاندا بێ مانای بوونی خۆی بگەڕێت" ...

ره‌نگه ئەو ناونیشانه‌ی سەره‌وه له رووه ئاشکراکه‌یدا فرێید و لاکان وەك دوو باوکی ده‌روونشیکاری وێنه بکات، بەڵام چاوتێبڕینی ئەو نوسینه لەوێدا نییه، له دوولایه‌نی باوك به واته فرێدییه‌که و له فانتازیای وێناکردنی (باوك، منی باڵا، ڤالوس) وەك (دال) به واته

لاکانییەکەی خۆی هەڵدەگرێتەوە… بەو مانایەش چەمکی فانتازیا وەك تەکنیکەیەك لە رەگەزەکانی ئاگامەندی و نائاگامەندی دەبینین، کە دەکەوێتە نێوان دوو جەمسەری واقیع و خەیاڵ! (لە سەدە نۆزدە نائاگامەندی – Unconscious – بە شێتەوە پەیوەست دەکرا، واتە ئەو کەسەی کە ناتوانێ لە رێگای عەقڵەوە بیر بکاتەوە. فرۆید دەڵێت لە سیستمی نائاگامەندی نە رەتکردنەوە بوونی هەیە، نە پلەکانی یەقین بوونی هەیە. بەو مانایەش نائاگامەندی منداڵییە و هەمیشە لەگەڵماندایە، بەڵام بە بۆای لاکان نائاگامەندی شوێنەوارێکی ئاڵۆز و پڕ لە ژاوەژاو نییە، بەڵکو یەکێکە لە هۆکارەکانی پەیوەندیمان بە یەکترەوە، بە پێی ئەو بۆچوونە نائاگامەندی لە دەرەوەی ئێمەدایە، نەك دەروونمان) لەگەڵ فانتازیا فۆرمی ئەوە دەبین کە چۆن ئارەزوو ئەزموون بکەین، بەڵام دەبێ بزانین ئارەزوو یان (حەز) بە وردی بابەتی نییە، بەڵکو حەزکردن لە شتێکە، شتێك کە ونبووە یان (لەدەستچووە- منداڵ بە ئەزموونێکی تراژیدی ونکردن دەزینەوەدا دەڕوات، ئەو ساتەی کە دایکی لە پێش چاوی ونەبێت و دەڕوات، لەگەڵ ئەو ساتەی کە دەردەکەوێت و دەگەڕێتەوە- کورتترین چیرۆك کە بکرێ بیری لێبکرێتەوە: شتێك ون دەبێ و دواتر دەدۆزرێتەوە- چیرۆك: بریتییە لە سەرچاوەی دڵدانەوە… شتە ونبووەکان هۆکاری دڵەاوکێی ئێمەن و رەمزن بۆ هەندێ شتی لە دەستچووی نائاگامەندی و بە پێی تیۆری لاکان ئەو ونبووە جەستەی دایکە، کە چیرۆکی ژیانی ئێمە بەرەو پێشەوە دەبات و ناچارمان دەکات بە شێوەیەکی مەجازی و بۆکۆتایی بەدوای جێنشینێك بۆ ئەو بەهەشتە ونبووە بگەڕێین. دۆزینەوە شتێکە چێژ بەخش. رێشتن تەنها لەگەڵ هاتندا مانای دەبەخشێت…)

(1)

چەمکی (ئارەزوو-الرغبە) لای دەروونشیکاران مەیلی هەڵەمەکییانەی منداڵانە کە کۆمەڵگا قەدەغەی دەکات، بەمجۆرەش ئارەزوو دەچەپێنرێ… ئارەزووە تێرنەکراوەکانمان یان چەپێنراوەکانمان دەخەینە ناهۆشمەندییەوە بۆیە ئاگامان لەو واقیعە نییە، کە تێیدا دەژین. لاکان لە دووبارە دابەشکردنی فرۆیدی بۆ دەروونی مرۆڤ و کەسایەتی مرۆڤ ، لە (رەمزی و خەیاڵی و ریاڵ) دەدوێت، واتە ئەوەی فرۆید لە رووی دەروونییەوە بە (پێش ئاگامەندی) یان لە رووی کەسێتییەوە بە (سوپەر ئیگۆ) ناوی دەبات، لای لاکان رەمزییە و سیستم و یاسای رەمزی هەیە، بە رەمزکردن پێش خەیاڵی دەکەوێت، لە میانی ئەنترۆپۆلۆژیادا سیستمی رۆشنبیریی دەگەیەنێت… (ئاگامەندی) یان (ئیگۆ)ی فرۆیدی، بە خەیاڵی ناو دەبرێت (یەکەمجار کە منداڵ خۆی لە ئاوێنەدا دەبینێ،

وا خەیاڵ دەکات کە ئەوە جەستەی باوکی نییە، کەواتە ئایا دەبێ خودی خۆی بێت) شوێنی خەیاڵکردن و گۆڕان و گۆڕین… دەگرێتەوە. (نائاگامەندی)ی فرێیدی یان (ئید)، لای لاکان هیچ شوێنکی نییە، تەنها لە قوڵایی مانادا نەبێت، دەرناکەوێت، واتە شوێنی بێ شوێنانە، یان هێیەکە بێ بونیادی بزر، ئەوەیە کە لاکان ناوی (ریاڵ)ی لێناوە و پێش رەمزی دەکەوێت…

(2)

ژاك لاکان ناوی (باوك) وەك تاکێکی واقیعی نابینێ، ناوی باوك دالێکە کە دووانەی (دایك/ منداڵ) لێکجیا دەکاتەوە، منداڵ ئاشنای (لەدەستدان) دەکات… بە مانا فرێیدییەکەیشی منداڵ تووشی گرێی ئێدیب دەکات (گرێی ئێدیب- لای فرێید پەیوەندی سیانەی خۆزانی –باوك و دایك و منداڵ-ە، واتە ڕکوپێککردنی پاشنەرە سێکسییەکان و چاودێریکردنی منداڵ لەلایەن باوکەوە)… بەو مانایەش کاری باوك دەبێتە هێی دروستبوونی منی باڵا، یان ڤالوسی لە دەستچوو (ڤالوس دالێکی بەتاڵە، دالی لە دەستدانە)، کەواتە لە دەرئەنجامی بە دەروونیکردنی باوك، منی باڵا دروست دەبێت، بە بێچوونی فرێید ناوی باوك بە قەدەغەکردنی سێکس لەگەڵ مەحرەمەکانەوە دەلکێ! بەڵام بە بێچوونی لاکان گرێی ئێدیب هەر تەنها لە سێ ڕەهەندی بنەڕەتی (فرێیدی) پێکنەهاتووە، بەڵکو ڕەهەندی چوارەمی هەیە، ئەویش ڕەهەندی ڕەمزییە کە ڕێگا بێ هەموو تاکێك خۆش دەکات، بارودۆخێکی ئاوگۆڕئامێز و سنوردار لەسەر ئاستی قسەکردن بێ خۆی بسازێنێ… لای لاکان باوك سیستمی ڕەمزی و پرسەی دەلالەت "ڤالوس"ییە و لە ژێر کاریگەری میتافۆری باوك و سەپاندنی یاساکانی باوکدایە. منداڵ کەسێکی دوو پارچەیە لە نێوان دوو ژیاندا ئاگامەندی و نائاگامەندی، خود و حەزە چەپێنراوەکان.. منداڵ لەبەر باوکی (لەبەر سیستمی ڕەمزی) نابێتە خاوەن، بەیە لە دالێکەوە بێ دالێکی دیکە هەنگاو دەنێ، هەر دالێك گەیەنەری دالێکی دیکەیە، ئەو دالەش درێژبوونەوەی دالێکی دیکەیە.

(3)

تیری ئیلگلتۆن دەپرسێ ئایا بە خوێندنەوەی مالارمێ دەکرێ دەوڵەتی بورژوازی لەناو ببرێت؟ بێ ڕوونکردنەوەی ئەو ڕستەیە گوتەیەکی جۆلیا کریستیڤا دەهێنمەوە کە دەڵێت: نائاگامەندی شوێنی ئەو پاشنەرانەیە کە ڕووبەڕووی شۆوە (ڕەمزییەکانی باوکایەتی، یان دەسەڵاتی باوکایەتی) دەبنەوە. بەڵام نابێ ئەوەشمان لە بیر بچێت، کە نائاگامەندی هەمیشە وەك ڕووبەڕکی بێش، هەموو ڕەمزەکان تێدا

سەربەخۆیی خۆیان بە دەست دەهێنن، ئەو گوتەیە دەمانخاتە سەر بۆچوونەکەی لاکان: چۆن هۆکارەکانی پەیوەندیمان بە یەکترەوە، بە نائاگامەندیەوە دەبەستێتەوە… لە بیرمان نەچێ بەشێکی گەورەی ئیبداعی ئەدەبی نائاگایی دەینوسێتەوە.

هەبەتە دەروونشیکاری دەیسەلمێنێ کە دەسەڵاتی باوکایەتی ئایدیۆلۆژیایەکی دژە کارە… وەك دەزانین روانینی دژەکار ئەوەی حەزی لێنەکات نایبینێ و بە دیوەکەی دیکەش خۆی لە بارەی ئەو شتەی حەشاری داوە فریو دەدات! هێز لە دەست ئەودایە، بۆیە پێیوایە دەتوانێ خۆی بەو گومانەوە فریو بدات، کە ئەو شتە نابینێ! دەشێ ئەو پرسەیە بە گەوجێتی واقیعخواز ناو بەرین، بگومان دەسەڵاتی باوکایەتی ئەو دژەکارەی خۆی لە پانتایی نائاگامەندی پرسیسە دەکات، بەو مانایەش نائاگامەندی بێ دەسەڵاتی باوکایەتی شوێنی فریودان و شاردنەوەیە! هەر لە بارەی ئایدیۆلۆژیاوە ئاڵتەسێر دەڵێت پێشتر مارکسییەکان ئایدیۆلۆژیایان بە "ئاگایی درۆین" "پەیوەندی چینایەتی" دەزانی، بەڵام ئایدیۆلۆژیا هیچ پەیوەندییەکی بە کۆشەکانی ئاگاییەوە نییە، دواجار بە بۆای ئاڵتوسێر ئایدیۆلۆژیا نائاگاییە، ئەو بۆچوونەی ئاڵتوسێر بەلای لاکاندا دەچێ، بەو مانایەش ئایدیۆلۆژیا دەرخەرەوەی پەیوەندی خەیاڵی سوبێکتەکانە.

کەواتە چیرۆکی سیستەمێکی دەسەڵاتخواز و تۆتالیستی وابەستەی پەیوەندی نائاگامەندی و پشتگیری نائاگامەندی گشتی دەکات… دەمەوێ بڵێم دەسەڵات شتێك لە عەوام دەشارێتەوە، عەوامیش شتێك بە دەسەڵاتی جێگیرەوە دەبەستێتەوە، ئەوەی دەسەڵات دەیشارێتەوە حەقیقەتە، ئەوەی عەوام لە پێناو مانەوەی دەسەڵاتی جێگیر پەنای دەدا خەونی خۆشبەختییە، دەسەڵات بە بیرکردنەوە لە فریودان و عەوام بە بیرکردنەوە لە خۆشبەختی دەگەنە گەوجێتی واقیعخواز، کە نە رەتکردنەوەی ستەمکاری بوونی هەبێت، نە پلەکانی بۆا بە خۆبوون بوونی هەبێت… ئەگەر نا ئەو سیستمانە زۆر بە خۆرایی لەناودەچن.

وەك گوتمان پەیوەندی دەسەڵاتی تۆتالیستی بە عەوامەوە لە رێگای وەژاندنی نائاگامەندییەوەیە! بەڵام پرسیار ئەوەیە بۆچی خەڵکی بە ئاگامەندییەوە پشتگیری ئەو جۆرە سیستمانە دەکەن؟ لێرەدا (دوو باوك) دوو لایەنی باوك، دێتە ناو بابەتەکەوە. باوکی یەکەم، باوکی گرۆی ئەدیب کە خۆی لە پەیوەندی دوولایەنەی زارك/ دایك هەدەقورتێنێ و ئەو پەیوەندییە لکهەدەوەشێنێتەوە، ئەو باوکەی کە یاساکان دەگوازێتەوە- دیماگۆجیەت بە خۆشبەختی ناوزەد دەکات-

(یاسای قەدەغەکردنی سێکس لەگەڵ مەحرەم) ئارەزووی زاڕك بۆ دایك بەسەرپێچیکردن لە یاسا دەزانێت. باوکی دووەم، باوکێکە خۆی ناخاتە سنوری هیچ یاسایەکەوە، نموونەی هێزی رەهایە، باوکێکە کە بە دەرکردنی کوڕەکان و نەیارەکانی دەست بەسەر هەموو ژنان و میراتی خێڵەکەیدا دەگرێت، باوکێکە هیچ کات پابەندی یاسا نییە. هەردوو جۆری باوکەکان لە روانگەی دەروونشیکاری لە چوارچێوەی منی باڵادا کار دەکەن.

هێز لە دەست ئەودایە، بۆگومان فریودانیش هێزی دەوێ، کەواتە دەسەڵاتخوازی هێزی خۆی لە شتێك بە دەست دەهێنێ، کە بۆ خۆیشی هەوڵی لەناوبردنی دەدات، دەسەڵاتی باوکایەتی وەك چۆن هێزی لە دەستدایە، بە رووەکەی دیکەش هێزی لە دەست دەردەچێ! دەسەڵاتی باوکایەتی چەندە دەسەڵاتخواز بێت، مەترسی هەڕەشەی دژ بە ئەو زۆتر دەبێت، کەواتە دەسەڵاتخوازی بریتییە لە پێکهاتەی فانتازیی تایبەت، کە ڕێگا بۆ بابەتی دژ بەیەکبوونەوەی خۆش دەکات!

(4)

هاملێت تراژیدیای ئارەزووە، تراژیدیای پیاوێکە کە ڕێگای ئارەزووی ونکردووە… بە بۆچوونی لاکان، هاملێت توانای پرسەگەلانی نییە، چونکە دایکی لە ناکاو هەڤژینی لەگەڵ مامیدا پێکدەهێنێت. بەو مانایەش دایك (- objectئەو شتەی کە منداڵ ئارەزووی دەکات) یان بابەتە لە دەستچووەکەی بە بابەتێکی دیکە گۆیوەتەوە، پێش ئەوەی هاملێت بتوانێت ئارەزووی خۆی ڕابگرێت و سەرنجی کەسی دیکە بدات. هاملێت لەبەر ئەوە ناتوانێ پرسە دابنێت، چونکە دەبێتە هۆکاری جولاندنی ئارەزووی دایك. فرۆید دەڵێت لەو حاڵەتەدا پرسەگەلان دەگۆڕێت بۆ مالینکۆلیا (melancholia) یان ڕەشبینی… فرۆید جیاوازی گرنگ لە نێوان پرسەگەلان و ڕەشبینی دادەنێت، پرسەگەلان شتێکی هیچ و بەتاڵە، بەڵام لە مالینکۆلیادا (من- Ego) ئەو دڵخە بەتاڵەی هەیە.

(5)

بە هاتنەناوەوەی ناوی باوك زاڕك لە جیهانە زاڕکییە بەرفرەوانەکەی فۆدەدرێتە ناو جیهانی سیمبولی، گرێی ئۆدیبیش یەکێکە لە تایبەتمەندییە دیارەکانی ئەو تێپەڕینەی زاڕك کە لە ئاستی خەیاڵییەوە دەچێتە ناو ئاستی سیمبولی-ل76. ئەو ڕستانەی وەرگەڕی کوردی (غەریبە حوسێن) لە کتێبی (ژاك لاکان، نوسینی شێن هۆمەر، دەزگای ڕاسا، لە 2017 چاپی کردووە) بەشێك لە هەستی متمانەیی بە خوێنەر دەبەخشێت و بەگەی حاڵیبوون دەجوڵێنێ، بەڵام

دەشێ ئەو تێگەیشتنە لە سەرچاوەکەی جیا بکەینەوە، یان کێی کتێبە بە نرخەکەی لاکانناس (شێن هەمەر) بەو بەگە ساکارانەوە پەیوەست نەکەین، چونکە بێ گەیانەوەی سەرچاوەی حاییبوون خوێنەر پێویستی بە خوێندنەوەی کێی کتێبەکەیە، دواجار ئەو تێگەیشتنە بێ خوێنەر و ئاستی خوێندنەوە و ئاسێی چاوەوانی خوێنەر و پانتایی کەمخوێنی ڕۆشنبیریی کوردی دەگەڕێتەوە، (وەك هەندرێن لە پێشەکی ئەو کتێبە قسەی لەو هەژاریییە کردووە) بەڵام ئەوەی منی خوێنەر لەو چەند دێرە ئاماژەی بێ دەکەم، هەر تەنها دەستخۆشیکردن لە وەرگێڕی کوردی نییە، بەڵکو لەلایەکی دیکەش فرە بەکارهێنانی چەمکی (سێبژە و ئێبژە- بەکارهێنانی وشەی حەز لە بری رغبەی عەرەبی کە لە زمانی کوردی بە زۆری وشەی ئارەزووی بێ بەکار دەهێنرێت، بەکارهێنانی زاراوەی –کمون- وەك چۆن لە زمانی عەرەبییەوە هاتووە، بەکارهێنانی دەستەواژەی هێدمەی دەروونی، کە لە کوردی زەبری دەروونی بێ بەکار هاتووە، پەرتووك لە بری کتێب...هتد) هەموو ئەو زاراوە و چەمکانە ئەگەرچی بەدحاییبوون ناسەپێنێ، بەڵام هێنانەوەی هێکارێکی شیاوی دەوێت، وەك چۆن ئاگایی و چاوپێداخشانەوەیشی پێویستە.

هێوستی کۆمۆنیستی سێبارێت بە سەربەخۆیی و پێکهێنانی دەوڵەتی کوردی -۲ ... سامان کەریم

بەشی دووەم .....

لەم بەشەدا کە دوا بەشی ئەم باسەیە. پێش چوونە ناو باسکەوە دوو تەوەرەی گرنگ پێویستە ئاماژەیان پێبکرێت. یەکەمیان: بەهەی لاوازی بزووتنەوەی چینایەتی کرێکار و بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و حزبەکانیەوە، هەموو مەسائیلێ سیاسی یێ گرینگکانی کۆمەڵگا کە هێومان تێدەکات، تەواوی کەسپ و گرۆگێڕەکانی کۆمۆنیزم جارێکی دیکە دەنێتەوە ژێر زەبین و باسەوە... باسکانی جەنگی دژی تیرۆر، جەنگ لە موسڵ ، وە باسی هێفراندەم و سەربەخۆیی لە ماوەی سێ ساڵی هابووددا لە نێو بزووتنەوەکەماندا جێگای گفتوگۆ و چالنجی گرینگ

بوون... بە نموونە ئەستا داعش لە موسڵ ڕزگاری بووە "نەک موسڵ ڕزگار کراوە" لەمبارەوە ئایا ئاوەدانووێک پێویست نیە لە سیاسەتە سمیەکانی نەو ئەم بزووتنەوەیە؟!. بە باسی سەربەخێیی لە هەوانگەی منەوە کەسپی سەرەکی ئەوانیە ، کە باسکی گەرممان هەیە و هەوەستی جیاواز هەیە، بەکو باسی سەرەکی و ناوەرکی ئەم باسە لە بناغەوە هەڵدەگەیتەوە بە لاوازی بزووتنەوە و حزبی ئەمە لە کوردوستان، هەڵدەگەرێتەوە بە نەبوونی سیاسەت و ئیستراتیژ و قیبلە نمای کەمانیستی. سیاسەتی دژی تیرەرمان چی لێکرد؟! ئەی هەنگاوەکانی جەنگی موسڵ کوان؟! بەهەرحاڵ تا ئەم مەسائیلانە لە هەوانگەی کەمانستیەوە وەڵام وەرنەگرنەوە.. هەزار ڕیفراندەم بێت و بڕاوت، لەگەڵی بین یان نا، ئەمە لاواز تر دەبین.

دووەمیان: ئەگەر چی باسی سەرەکی لە هەوانگەی کەمانیستی یەوە و ئەوەندەی پێوەندی هەبێت بە "مافی دیاریکردنی چارەنوسەوە" لە هەر قۆناغ و سەردەمێکی سەرمایەداری و ئەستاشی لە گەڵدا بێت، تەنها و تەنها لەهەوانگەی بەرژەوەندیە جیهانیەکانی چینی کرێکارو بەهێزکردنی خەباتی ئەم چینە لە ئاستی ئەو ووڵاتە دیاریکراوەدا بایاری لە دەدرێت. بەڵام لەرەدا من ناچارم کە ئەو تەوەر و تێز و گرشانە کە هەشنایی دەخەنە سەر ئەم باسە بخەمە بەردەست، ئەگەرچی بە کورتیش بێت. تێزو تەوەرەکانی کە پێوەندیان هەیە بەم باسەوە یان لە نەو بزوتنەوەی کەمانیزمی کرێکاری و کەمانیستی بگشتی وەک خاڵێکی پێزەتیف باس دەکرێن بە قازانجی جیابونەوە و پێکهێنانی دەوڵەتی کوردی. بابەتەکانی: وەک دەوڵەت و ئەو ئاوگەڵانەی بەسەریدا هاتوە، ئاوگەڕە سیاسیەکان و قۆناغی ئینتقالی کە ئەم خاڵیان ڕاستەوخۆ پێوەستە بە لێکدانەوەی کەنکرێت لە هەلومەرجی دیاریکراودا، ئاماژەستەی سەرمایە ئەوەندەی پێوەندی هەبێت بە پێکهێنانی دەوڵەتەوە بگشتی لەم هەلومەرجەدا، مەنسوری حیکمەتی ساڵی 1995 و تا مەنسور حیکمەتی 2017. هەروەها چەند باسکی تری پێویست بە زیاتر ڕۆشنکردنەوەی هەموو ئەو لایەنانەی پێوەندیان بەم باسەوە هەیە.

دەستپێک

پایەیەکی سەرەکی لێکدانەوەی کەمانیستی بە پرسکی دیاریکراو، هەلومەرج و قۆناغی دیاریکراوی مەڕوویی یە. بە بە هەلومەرجی دیاریکراوی مەڕوویی، پرس و بابەت و قەزیەی و ووداوەکان مانای خێیان لەدەست دەدەن. هیچ پرس و باسک لە دەرەوەی مەڕوو، واتە لە دەرەوەی کات و شوێنی دیاریکراو مانای نیە. بەڵام مەڕوو، وە

قۆناغی دیاریکراوی مێژوویی دەگم و وەستاو نیە، وەکو ئاووی ڕوبارێک هەمیشە لە ئارامیدایە، هەمیشە کەفوکوڵیاتی و دژواوات و لە هەندە جێگا مەنگ دەبێتەوە، دوایی خۆی. مێژوو وەک تێوانینی مارکسیستی بە مێژوو لێم ڕوانگەیەوە، واتە لێڕوانگەی یاسای بزووتنەوەی خۆیەوە، کە هەمیشە لە گۆڕاندایە سەرنج دەدرێت. بە تایبەت هەلومەرجێک کە سەرمایەداری جیهانی لەگۆڕیدا دەرگیرە مێژوویەکی ئینتقالی گەلێک ئاڵۆزە. کەواتە بە مارکسیست و هەژمکی مارکسیستی، چی پێویستە؟! یان پێویستە سەبارەت بەم باسە دیاریکراوەی لە بەردەستماندایە وەک گەرمترین باسی کەمپەینگای کوردوستان چۆن لێکدانەوەی خەمان دەست پێبکەین، سەبارەت بە پرسی پێکهێنانی دەوڵەت لەم هەلومەرجە دیاریکراوەدا لە ئاستی جیهانی و ناوخۆیی دا؟! بەقەولی لینین و هەروەها مەنسوری حیکمەت کە لەسەرەوە هاتوون" لەبەشی یەکەمدا"، ئەو ڕاهایەی تیوری مارکسیستی چیە کە دەبێت لە بەرچاوی بگرین یان ئەو ئاوگۆڕە مێژوویانە چین کە لەماوەی 27 ساڵی ڕابووردوودا ڕوویان داوە؟! ئەمە وەک نەوەی ئەم قۆناغەی کەمۆنیزم دەبێت چۆن سەیری ئەم هەلومەرجە مێژووییە دیاریکراوە بکەین؟! لەم بارەوە کەلێک نوسین و بۆچوون و تیورمان لە بەردەستدایە لە مارکسەوە تا دەگاتە مەنسور حیکمەت. لینین باسی مەسەلەیەکی هەجگار گرینگ دەکات سەبارەت بە مەسەی "مافی دیاریکردنی نەتەوەکان بە چارەنوسی خۆیان". ئەو لە نوسراوەکدا بەناوی "تێبینی ڕەخنەگرانە سەبارەت بە مەسەلەی نەتەوەیی"، لە وەڵامی ئەو پرسیارانەدا پێمان دەڵێت: "سەرمایەداری لە ڕەچکەی گۆشکردنی خۆیدا، سەبارەت بە مەسەلەی نەتەوەیی دوو ئاستەی مێژوویی ناسیوە: یەکەمیان بووژانەوەی ژیانی نەتەوەیی و بزووتنەوە نەتەوەییەکان، خەبات دژ بە هەر چەشنە چەوسانەوەیەکی نەتەوەیی و دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی. و دووەمیان، گۆشەسەندنی هەمەلایەنەی پەیوەندی نێوان نەتەوەکان و زۆربوونی زیاتریان، و ڕووخانی بەربەستە نەتەوەییەکان، پێکهێنانی یەکەتی سەرمایەی جیهانی، و یەکبوونی ژیانی ئابوری بەشێوەیەکی گشتی، یەکبوونی سیاسەت و زانست، هتد. هەردوو ئاستەکەش، یاسای جیهانین بە سەرمایەداری. یەکەمیان لە سەرەتای گۆشکردنیدا زاڵ بوو، و دووەمیان سەرمایەداری گۆشکردوو ئاستەگرتوو بەرەو ئاوگۆڕ بە کەمپەینگایەکی سۆشیالیستی جیادەکاتەوە. و بەرنامەی مارکسیەکان لە پرسی نەتەوەیی دا، هەردوو ئاستەکە لە بەرچاو دەگرێت، بەیەکەم بەرگری دەکات لە مافی یەکسانی نێوان نەتەوە و زمانەکان، و لە مبارەوە هیچ ئیمتیازاتێک قبوڵناکات (وە مافی نەتەوەکان بە دیاریکردنی چارەنوسی خۆیان، کە دواتر باسی دەکەین)، و دووەم بەرگری دەکات لە پرەنسیبی ئینتەرناسیونالی و لە هەر

هەلومەرجێکدا خەباتی لەبەرامبەر توند دەکات دژ بە ژەهراوی کردنی پرۆلیتاریا بە ژەهری دەمارگیری نەتەوەیی بورژوایی.(لینین: هەلبژاردەکان بەرگی پێنجەم/ لاپەرە ٦٧/ تەئکیدەکان هی منە).

بە مارکسیستێک، وە بە هیزێکی کۆمۆنیستی مەسەلەی سەرکی ئەوەیە لە هەلومەرجی ئەمڕدا کە تایبەتمەندیەکی هێجگار دیاریکراو و کۆنکرێتی هەیە لە بەرچاو بگرێت، کە ئەویش قۆناغی ئینتقالی مێژووە. لە چەند نوسیندا، ئێم قۆناغەم باسکردووە و لێرەدا بە ناچار، بە کورتی باسی دەکەمەوە. بە ئەوەی بتوانین بەقەولی لینین لەسەردەمی ئەمپێریالیزمی سەرمایە و نیولیبرالیزمی ئەمریکی و ململانێی تووندو تیژو خوێناوی لە سەر دووبارە دابەشکردنەوەی ناوچەکە و جیهان و بەکورتی لەسەر دامەزراندنی سیستەمێکی نوێی جیهانی … کە هەنگاوێکی گەورەی بەیەوە، …. ئاراستەی مەسەلەی نەتەوەیی بناسین و لێرەوە بگەینە دوا لێکدانەوەی مەنسوری حیکمەت لەسەر ئێم باسە کە مەسەلەی سەرکی ئەو باسی "قەزیەیە" یە واتە مەسەلەی نەتەوەیی تا ئاستی مەسەلەی کۆمەڵایەتی گەورە و داخ، بەرزبووبێتەوە. لە دوای ئەو ئاوگۆڕکانی 27 ساڵی ڕابوردوو بە کورتی ئاماژە پێبدەین و بزانین چ کاریگەریەکیان هەیە لەسەر ئەو تێڕوانینانەی مەنسوری حیکمەت و بە دیاریکراویش لە پەیوەند بەم باسەوە. هەموو ئەمانە پێویستن بە هەزێکی کۆمۆنیستی وە بە کەسێکی کۆمۆنیست چ جا بگات بە ڕابەری کۆمۆنیستی. پێویستن، بە ئەوەی بتوانین بە شێوەیەکی کۆنکریت وەڵام بە ڕیفراندەمی پارتی و دەوڵەتەکەی بدەینەوە، وەڵام بە باسکی گەرم بدەینەوە کە چەڵەنجێکی کۆمەڵایەتی فراوانی دروستکردووە لە ئاستی کۆمەڵایەتی و هەزە سیاسیەکان، بە جیاواز لە بیرکردنەوە و سیاسەتیان. هەروەها لەئاستی ووڵاتانی زلهێزو ناوچەکەدا. ئەمانە پێویستن بە ئەوەی کرێکار و بزووتنەوەی چینایەتی کرێکار و پاشان خەڵکی کوردوستان، لە لایەن کۆمۆنیستەکانەوە ڕاستیەکانیان پێ بووترێت و ناوەرۆکی ڕاستەقینەی سیاسەتی بورژوایی کورد لەمبارەوە ئاشکرا و پووچەڵ بکەینەوە. پێویستن بە ئەوەی کرێکاران و ڕابەرانی ئێم چینە و خەڵکی ئازادیخواز سیاسەتێکی کۆمۆنیستی دروست ببینن بە ئەوەی بتوانن بیکەنە ڕەنیشاندەری خەیان لە خەباتیاندا دژی ناسیونالیزم و هەزە ناسیونالسیتیەکان و دژی ناسنامەی نەتەوەیی و خودی پێکهاتەی نەتەوە کە پێدەچێت هەشتا لە تەمومژی ئەمەی دووایی ڕزگارمان نەبووبێت، یان هەڵگری قایرۆسێکی بین و تاو ناتاوێک لەرزوتاکەی لە نێو بزووتنەوە و حزبەکانی ئەمڕدا بەاوبێتەوە.

ئاستەی ئەمڕی سەرمایە

سەرمایە ئەمڕۆ لە هەموو ئاستەکانی دا بە هەموو پلەوانێیک گلۆبالە. گلۆبالە نەک ئەوەی کە گوایا سەرمایەداری وەک سیستەمێک تازە جیهانی بوتەوە. نا، ئەوە لە مێژە کۆتایی هاتووە. باسی گلۆبالی سەرمایە لە مێژدا لە ئاستی ئابوری دا، لە چەبووندوی سەرمایە و مۆنۆپۆڵکردنی کەرتە جیاوازەکانی ئابوریيە لە دەستی چەند ملیاردێرێکدا وە لە کەمپانیا جیهانیەکاندا دەردەکەوێت، کە بانکەکان و کاری وەبەرهێنان و، بازرگانی و پێشسازی جیاوازو گواستنەوە لە نێو یەک کەمپانیادا بەرجەستە دەبێتەوە و لە بەکاربردنی تەکنەلۆژیای های تیک High Technology لە بوارەکانی خزمەتگوزاری و کاروباری بانکی و کاری بەرسە و پێوەندییە نیوخۆی و جیهانیەکانیدا، خۆی نیشان دەدات. ئەم جۆستەیە سنوری نیە و یەک یاسای هەیە ئەویش دواکەوتنی قازانج و کاری هەرزانە. ئایدەلۆژی ئەم جۆستەیە، ئایدەلۆژی بازاڕە، کە پشتی بەستوە بە هێزی سەربازی. دەوڵەت، ناوچەی ئارام و ئاسایش ئۆگەر چی گرینگن بۆ ئەم جۆستانە، بەڵام کاری خۆی لەسەر ئەم زەمینانە ناکرێت، دوای قازانج دەکەوێت. واتە ئەو تێزەی قەناغی ئابوردوو وە بۆتایبەت لە جەنگی ساردا باو بوو کە سەرمایە وەبەرهێنان ناکات ئۆگەر ناوچەیەکی ئارام و ئاسایش نەبێت، یان سەرخانی ئابوریيەکەی لە باری فەرهەنگ و مافەوە جووت نەبێت لەگەڵ سەرمایەی جیهانی دا کە زیاتر مەبەست سەرمایەی ئەمریکی و ئۆژئاوایی بوو. ئەم تێزە بەسەر چووە. بۆ جیا لەوەی کە دەوڵەتێک یان حکومەتێک چی دەڵێت لەمبارانەوە، بەڵام جۆستەی سەرکی سەرمایە لەم قەناغەیدا خۆی بەهیچ یەک لەو پەرنسیب و تێزانەوە نابەستێتەوە. سەرمایە و سەرمایەداری، پەرنسیبی نیە جگە لە قازانج. بۆ سەرمایە ئیتر ناوچەی ئەمن و ئارام بۆ وەبەرهێنان، بۆتە مێژوو وە بەسەرچووە. نەک هەر ئەوەندە، بەڵکو ئەوەی کە ناوچەیەک یان ووڵاتێک ئارام و ئاسایش نیە خۆی بۆتە زەمینەی زیاتر وەبەرهێنانی سەرمایە لایەنی کەم لەئاستی تەکنولوجیا و پیشسازی ئەمنیەت و سەربازی دا. لەم هەلومەرجە دیاریکراوەی ئەزمەی قوڵی سەرمایەداری و ئەم قەناغە سەختەی کە سەرمایەو سەرمایەداری پێیدا تێپەڕ دەبێت، و لەسایەی نەبوونی ئاسایش و ئارامی لە ئاستی جیهانیدا، لە جەنگکانەوە بگرە، تا کاری تیرۆریستی، کەشو هەوای ئەمن...دەبیینین کە وەبەرهێنان لە مەیدانی پیشسازی ئەمنی و تەکنەلۆجیای زانیاری و چەک چەند بار چەتە سەرەوە. لە تەکنەلۆجیای چاودێری و کۆنترۆلی فەکەخانکانەوە، تا دەگاتە چاودێری سەرشەقام و تونێل و وێستگەکانی شەمەندەفەر و

میترۆ، وێ تا دەگاتە فرۆشتنی چەک و فڕۆکەی بێ فڕۆکەوان...لە کۆشکی سپیی ئیسرائیلەوە بگرە تا دەگاتە فراوانبوونەوەی هێزە تیرۆریستەکان و کارەکانیان وە جەنگەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەراست... مەسەلەی ئەمنیەت و پیشسازی ئەم مەیدانەی کردۆتە دیاردە و ئابوریەکی پیش مەرج بە هەر ووڵاتێک. لایەنێکی دیکە ئاوێنە ئەمریکا سوپا وهێزە ئەمنیەکان دەکەدرێن وەک هەر کایەکی دیکە، بۆیە سەرمایەداری گەورە ئاو کایانە دەکەنە بەهەی کەمپانیە ئەمنی و سەربازیەکانەوە ئەمنیەت بە کەمپانیاکەی دابین دەکات. ئەمە بەاوبوونەوە و کاری ئەم کەمپانیا ئەمنی وسەربازییانە نێک لە ئەوروپا و ئەمریکا، بەکو لە عەراق و کوردوستان و ووڵاتانی کەندا و دەبینین.

لە لایەکی دیکەوە سەرمایەی گلۆبالی ئەمڕۆ لە کاری سندوقی پول و بانکی جیهانی و لە چەبوونەوەی کەکەی سەرمایە لە دەستی چەند کەسکدا دەردەکەوێت لە ئاستی جیهانیدا، کە ئەمەی دوایان شەوازی کارو شۆڕەی دەسەڵاتی بورژوازی لە ئاستی حوکمانیدا دەگۆڕێت و گۆڕەیەتی و بەتەواوی سیما و خەسڵەتی چینایەتی دەوڵەت و ملیاردێرەکان نیشان دەدات وە دەبێت نیشانی بدات. وە ناوەڕکی ڕاستەقینەی دیموکراسی و پەرلەمانتاریزم و مافی مرۆڤ و یەکسانی یاسایی... کە بەگشتی وەک فەرهەنگی بورژوایی ڕۆژئاوا باسدەکرا، هەمووی ئاشکرا بووە و ناوەڕکی پووچیان دەرکەوتووە. وە ئێستا بە شۆڕەیەکی ڕەشن دەبینین. پەوانەکانی بەهای کەمایەتی و فەرهەنگی "غەربی" و ئەوانە نێک باویان نەماوە لە ئاستی جیهانیدا بەکو لە نێو ئەوروپادا هەرشی توندیان لێسەرە.
سەرمایە لە ئاستی گلۆبالدا لەمەدا، واتە بەکەنکرێتی لە هەلومەرجی ئێستادا کە خەی هەلومەرجێکی ئینتقالیە، یەک سیاسەتی جیهانی هەیە لە باری ڕەخستنی بازاڕ و، لیبرالیەت و پەیقاتیزەیشن و تەقشوفەوە، کە ڕووی لە ئاراستەو قیبلە نومای سەرمایەیە لەم هەلومەرجەدا، کە چەبوونەوە و مانەپەکردنی زیاتری سەرمایە و سیستەمی سەرمایەداریە لە دەستی ملیاردیرەکاندا، واتە نێک تەنها ئابوری بەکو لەگەیدا دەسەڵاتداری ڕاستەوخۆ. بەمانایەکی دیکە ئەلگەی ترامپ ئەمڕۆ ئاو ئەگەیەیە کە سەرمایە پیویستی پێی هەیە، واتە نێک تەنها لە ڕەگای نوێنەری سیاسی یەوە، بەکو نوێنەری سیاسی و نوێنەری ئابوری سەرمایە بەرەو یەکبون دەڕوات. لە جیاتی بلێرو تاتشەرو... ملیاردێرەکان پەیستە جەگایان بگرنەوە. بەم ئەم ئاستەیە بەتایبەت لە ئەوروپادا ماوەی پەیستە. لە کوردوستانی عەراق و تا ڕادەیەک لە عەراقدا ئەم پەسسە تەواو بووە و دەسەڵات

و ملیاردێرەکان لە یەکبوونەکی تەواو دان، واتە ملیاردێرەکان خۆیان دەسەڵاتدار و حوکمڕانی دەکەن.
یاسای گشتی وەک یاسایەک کە کار دەکات، هەژارکردنی چینی کرێکار و زۆربەی زۆری خەڵکە لە ئاستی جیهانیدا. سەرمایە لەمەدا تەنها ڕووی لە هەژارکردنی ووڵاتانی ژێر دەسەڵاتی ئیمپریالستی نیە لە ڕێگای کاری هەرزانەوە، بەڵکو لەوە واوتر چەقی بەستەتە سەر هەژارکردنی کرێکارانی ئەورووپا و ئەمریکا.
ئەم تەوەرەیە وەک هەمەکە بە پێوەندی پەکهەنانی دووەت لە سەر دەستی بورژوایی لە هەلومەرجی ئەمەدا. لەسەر دەستی بورژوایی هیچ دووەتیک ناتوانێت هیچ کێشەیەکی کرێکار و خەڵک بگشتی چارەسەر بکات. هیچ هەزوو بزووتنەوەیەکی بورژوایی نەماوە و نیە، کە دووەتێک پێک بهێنێت بە دژ بە ئاراستەی سەرمایە لەم هەلومەرجە دیاریکراوەدا.

هەلومەرجی ئینتقالی

ئاڕاستەی سەرمایە کە لەسەرەوە باسکرا لە جەرگەی ململانێ و گرفتی توندی سیاسی و ئابووری و فەرهەنگی، لە نەوان جەماوەرە گەورەکانی سەرمایەدا دەچێتە پێشەوە و لە جەرگەی ئەزمەیەکی قووڵی ئابووری و قەناغێکی ئینتقالی دا. گرفتی سەرەکی ئەم قەناغە دیاریکراوەی ئەمە، گرفتی یەکلایکردنەوەی سیستەمی نوێی جیهانی سەرمایە، جیهانێکی چەند جەماوەری "کە بە بەوای من ئەوتە دەستپێکردوە و بە واقعی ئێستا ئەمە لە قەناغی دونیای چەند جەماوەریداین" یان مانەوەی تاک جەماوەری بە ڕابەری ئەمریکا ، کە ئەمریکا تا ئێستا سەرەڕای پاشکۆ و لاوازبوونی ئابوورییەکەی لە چاو پێشووەا، بەڵام لە هەوڵی مانەوەی خۆیدایە لەو پێگەیەدا، یان لایەنی کەم پێگەی یەکەمی ئابووری لە دەست نەدات بە ووڵاتی چین. لەم قەناغە ئینتقالیەدا مەژوو یاسای جوڵانەوەی تایبەت بە خۆی هەیە و لە زێر ڕووەوە لە قەناغی ئاسایی و نەرمالی سەرمایەداری ناچێت. پێگەی سیاسەت هەجگار دەتە پێشەوە و دەبەتە دەستپێکی گشت دووەت و هەڵە سیاسیەکان. یاسا جیهانیەکان یان ڕێکەوتنە جیهانیەکان، لە شوێنی خۆیان نامێنن. هەر لایەک یان هەر زلهێز و ووڵاتێک دیاوەت بە قازانجی خۆی دووبارە پێناسەی بکاتەوە یان بە تەواوی بیگۆڕێت یان بیخاتە لاوە. وەڵامی سیاسی توند و تیژ و تا ڕادەی جەنگ جێگای خۆی دەدات بە چارەسەر لە ڕێگای گفتوگۆو دیبلوماسیەوە. لەم قەناغە دا زەمینەی ڕووداوی جەنگی جیهانی هەرچی زیاتر بەهێزتر دەبێت.
ئاگەر وەک گریمانەیەک لە قەناغی ئاسایی "موتەعارف" دا هەڵەک یان

ووڵاتێکی سەرمایەداری هەبێت، باسی سەربەخۆیی بۆیاری سیاسی بکات و لەکەڵی یان ناوچەیی بتوانێت چارەسەریان بکات، ئەوا لەم قۆناغەدا هیچ هێزێکی بورژوازی لە ئاستی دونیادا نیە کە سیاسەت و ئاستەی سیاسی بەرژەوەندی خۆی جووت نەبێت یان جووتی نەکات لە گەڵ جەماوەرە بەهێزەکانی سەرمایەدا. هەموو کێشەیەکی بچووک لە ئاستی دونیادا جیهانی دەبێتەوە.
ئەم تەوەرەیە وەک بناغەی باسێک بۆ تێگەیستنی کۆنکرێت و دیاریکراو لە ئاوگەڕەکانی ئەم سەردەمە کە لە خوارەوە دیت پێویستە. بۆ بە ناسینی ئەم سەردەمە، ناتوانین لێکدانەوەی سیاسی دروست بکەین: بۆ ئاوگەڕەکانی ئەم قۆناغە وجیگەرکێی هێز هاوسەنگی خەرای نێوان هێزو ووڵاتەکان، هەروەها گەرەنتی هێلوستی سیاسی دەوڵەت و هێزە بورژوایەکان …

دەوڵەت و سەقامگیرنتی

پێنتێکی دیکەی پێویست، لە باری سیاسی یەوە ئاستەی ئەمریکا بە سەرمایە بە ناچار سەقامگیرنتی "سیادە" دەوڵەت ناهێلێت یان بەرەو ئەوە دەڕوات و لەمبارەوە چارەکی نیە. سەقامگیرنتی نامێنێت بەڵام سنوری دەمێنێت، وە دیانەوێت سنوری تازە دروست بکەن. ئەمە یەکێک لە گەورەترین کەسپەکانی بەردەم ووڵاتانی جیهانە، بەتایبەتی ووڵاتانی زلهێز. بەیە باسی سەقامگیرنتی بە شێوەیەکی گشتی گەڕاوە بە باسی دەسەڵات، باسی هێز. دەسەڵاتی هەیە بەڵام سەقامگیرنتی نیە بەسەر ووڵاتەکەیدا. زەربەی زەری ووڵاتانی دونیا لەم چوارچێوەیدا جێگایان دەبێتەوە. کاتێک بانک یان سندوقی پوڵی جیهانی مەرجەکانیان دەسپێنن بەسەر ووڵاتاندا لە پێیوەند بە قەرزەوە، ئەوە مانای ئەویە کە ئەو ووڵاتە دەسەڵاتی هەیە، بەڵام سەقامگیرنتی تەواوی نیە بەپێی چەمکی پێشووی دەوڵەت، کە هەموو کەس پێی وایە، یان پێی وابووە کە دەوڵەت مانای "سیادەیە". ئەمە ئێگەر واز لە ووڵاتانی وەک سوریا و عێراق ولیبیا و سەماڵ و مالی و ئەفغانستان و ئۆکرانیا و جۆرجیاو یەمەن و… چەندین ووڵاتی بچوک بهێنین، کە نەک سوقامگیرنتیان نیە بەڵکو دەسەڵاتیشیان بەرتەسکە لە نێو ووڵاتەکەی خۆیاندا، کە ناونراون " دەوڵەتی فاشل". وە ووڵاتانی زلهێزیش لە جێگای جێگیکەوتنامە نوونەتەوەییەکان لە پێیوەند بە بازرگانی و ژینگە و کێچ و … بگشتی لە جێگای بازاڕەوە، هەرگیز ناتوانین بڵێین کە بەتەواوی سەقامگیرنتیان پارێزراوە.
ئەم تەوەرە وەکام بەو تێگەیشتنە نادروستە دەداتەوە کە گوایا ئێگەر دەوڵەت پێک بێت لە کوردوستان ئەوە میلیشیا نامێنێت، یان

زانی سۆزو زەرد نامێنێت. لە خوارەوە زیاتر ڕۆشن دەبێتەوە.

سەربەخۆیی و پێکهێنانی دەوڵەتی لەم قۆناغەدا
سیاسەتێکی ناسیۆنالیستییە

ئەم باسە کورتەی سەرەوە، کە دەکرێ باسی دیکەی سەبارەت بە سیاسەت و فەرهەنگ و پەروانەی ئینسانی و ئەخلاقیەکان بۆ زیاد بکرێن لە پێویستە بە سەربەخۆیی کوردوستانەوە، هەم پێویستە و هەم ئەوەندە بەسە بۆ ڕۆشنکردنەوەی باسەکەمان. کەواتە هەموو ئەم باسانەی پێوەندی چی یە بە "مەسەلەی سەربەخۆیی یەوە" لە کوردوستان؟! ئایا ئاستەی سەرمایە لەم هەلومەرجە دیاریکراوەدا شتێکی دیکەی جیاواز دەخاتە سەر باسکانی مارکس و لینین یان مانسور حیکمەت. لەم بارەوە گەلێک پرسیارگەلی دیکە دێتە پێشەوە بۆ تایبەت ئەگەر باسی مانسورحیکمەت وەک دوا باسکەری گونجاوی مارکسیستی لەم بارەوە لە قەڵەم بدرێن. 22 ساڵ لەمەوبەر باسکەری مانسور نوسراوە، ئەوکات جیهانی سەرمایەداری بە کام قۆناغی خۆیدا تێپەڕ دەبوو، وە ئێستا چۆنە؟! ئایا ئاوگۆڕ گەورەکانی ئەم دوو دەیە کامانەن کە کاریگەری دەکەنە سەر ئەم باسەی ئێمە و پێویندییان هەیە پێوەی؟! وە ئایا کاریگەری دەخەنە سەر باسی "مەسەلەی نەتەوەیی" یان "مافی دیاریکردنی چارەنوس" و "سەربەخۆیی" لە کوردوستانی عێراق... ؟! هەروەها ئایا پێوەندی نێوان "نەتەوە" و " ناسنامەی نەتەوەیی" و هەروەها پێوەندی نێوان ناسیۆنالیزم و نەتەوە گەلانی بەسەردا هاتووە لە کوردوستاندا؟! لەم چوارچێوەیدا پێینتی کۆنکریت و دیاریکراو لە بارەی مژووییەوە چیە کە ئێمە ناچار دەکات هەوڵستە و تەماشایەکی زیاتر بکەین لەم هەلومەرجەدا بە مەسەلەی سەربەخۆیی کوردوستانی عیراق؟!
باسی "میللەت" و ناسیونالیزم و بەرنامەی کۆمۆنیزمی کرێکاریی" مانسور حیکمەت، باسکی تیوری سیاسی چڕوپڕ لە پێوەند بە کۆشەی نەتەوەیی و"مافی دیاریکردنی چارەنوس" کە بۆچوونێکی ناستوخۆ درکی ڕۆشن نیشان نەدات لە تێگەیشتنی هەلومەرجی ئەوکاتەی سەرمایە و سەرمایەداری و جەنگا و ێیگای سەربەخۆیی و جیابوونەوە و پێکهاتنی ووڵاتی نەتەوەیی بە سەرمایە لە ئاستی جیهانیدا. لەم ڕوانگەیەوە دەگاتە دوالێکدانەوەکانی خۆی کە بگشتی ڕۆشنە و هەموو کەس دەتوانێت بگەڕێتەوە بۆ بۆچوونەکانی تێگەیشتن لە باسی سەربەخۆیی و پێشنیازی جیابوونەوەی کوردوستانی عێراق کە ووتارێکی تایبەتە، بۆ ئەم باسی قابیلی تێگەیشتن نیە، یان درکێکی ناتەواو دەدات بە دەستەوە.

سەربەخۆیی ئەم دژە سەربەخۆیی مەنسور حیکمەت

پایەی سەرکی باسی مەنسور حیکمەت وەک لینین و مارکس، بەهەڵزکردنی بزووتنەوەی چینایەتی کرێکارە. کەنکرێتە، باسی تەکتیکی کۆمۆنیستیە، باسی بەهەڵزکردنی کۆمۆنیزمە لە کوردوستان و ناوچەکەدا، باسی گۆڕینی هێزی سەهۆمە بە یەکەم، باسی گۆڕینی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئەوکاتە بە هێزێکی سیاسی بەهێز و بەتوانا. باسی لاوازکردنی ناسیونالیزم و دەسەڵاتکۆیەتی. باسی هەنگاوی یەکەمە ووەو شۆڕشی کرێکاری … دیارە ئەم تاکتیکە پایەی هەیە: پایەکەی یەشنە یەکەم: ستەمی نەتەوەیی لەسەر خەڵکی کوردوستان، لە سایەی حکومەتی بورژوای قەومی بەعس… دووەم: هەڵواسراوی کوردوستان وەک ناوچەیەکی جوگرافیایی کە بەشێک نیە لە دەوڵەتی عێراق و سەربەخۆش نیە لەی. ئەم پایەی کۆمەڵایەتی تەکتیکی سەربەخۆیی مەنسور حیکمەتە. تاکتیکی کۆمۆنیستی پەویستی بە پێگەی کۆمەڵایەتی و بابەتی خۆی هەیە. مەنسور ئەم دوو پایەیە لەو هەلومەرجەدا یەشن دەکاتەوە و دەگاتە ئەوەی کە ئەمرۆ"1995 ″ سەربەخۆیی بە کوردوستان لە یەگای یەفراندەوە، باشترین و کارسازترین هەنگاو و تاکتیکی کۆمۆنیستی یە، بە بە هەزکردنی کۆمۆنیزم و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی. مەنسور حیکمەت " سەربەخۆیی" وەک یەکەم هەنگاو دانانێت بەکو وەک دوا هەنگاو و بە ناچاری پەنای بە دەبات لە پەناو گۆشەی کۆمۆنیزمدا. باسی مەنسور ئەگەر باسی گۆڕینی هێزی سەهەم بە یەکەمی لەدەربکەشت، نامەنێت، یان ئیتر باسی ئەو نیە، بەکو باسکی دیکەیە کە سەربەخۆیی خوازە. پەیوەندی نامەنیت نە بە مەنسور حیکمەتەوە ونە بە ساڵی 1995 وە. مەنسور حیکمەت بەبە بوونی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی وەک هێزی سەهەم وە لە هەماکتەدا و بە پێچەوانەی ئەستاوە، سیاسەتێک بوو کە ئاستەوخۆ یەخۆی هێزکانی ناسیونالیزمی دەسەلاتداری کوردی دەگرت و دەیهێنانە خوارەوە، بەبە ئەو واقعیەتە و پایە کۆمەڵایەتیەکانی، لە ڕوانگەی مارکسستیەوە تاکتیکی سەربەخۆیی پەشنیاز نەدەکرد. ئەو لە سەرەتا و کۆتایی باسکەیدا، جەخت لە تاکتیکی کۆمۆنیستی دەکاتەوە دەنوسێت: "ئەمە لە کوردستانی عێراقدا قسە لە زەرووەتی سەرهەدانی هێزیکی سەهەم ئەکرێت(ئەوە سەرەتای وتارەکەی)….(لەرەوە بەگەی کۆتایی وتارەکەیتی) من خۆم نەك وەکو ئەحکامێکی دەگم ەو بە مرونەت بەکو وەکو خستنەڕوویەکی سەرەتایی ڕەبازێکی تاکتیکیی گرنگ لە عێراقدا دەڕوانمە ئەم تێزانە کە دەبە لە درێژەی قسەوباسەکاندا وورد و قووڵ بکرێتەوە".(لە پەناو داکۆکیکردن لە خواستی سەربەخۆیی کوردستانی عێراقدا/ سەعید ئەحمەد وەرگیراوەتە سەر زمانی کوردی/

هەردوو کەوانەکانی ناوەوە هی منە). بەجیا لەوە سەرنجی کەی باسکە و بۆگەکانی بدەین بە ڕەشنی مەنسور پەمان دەڵێت ئەم باسەی باسی تەکتیکی کەمەنیستی یە. سەرنج بدەینە بۆگەکانی وەک" ئایا خواستی سەربەخۆیی خواستەکی ناسیونالستی نییە؟"، وە "" ئایا کوردستانی سەربەخۆ ناکەوێتە دەستی حزبە ناسیونالیستەکان؟"...

ئەمڕۆ لەم قۆناغەدا ئۆگەر واز لە تەواوی ئاڕۆگەکانی دیکە بهێنین، لە هاوین و پایزی 2017دا، هیچ پایەیەک لەو پایانەی مەنسور حیکمەت بوونی نەماوە. ستەمی نەتەوەیی نەک نەماوە بەکو ئەوە دەستەاتی ناسیونالیزمی کوردو و لە باری فەرهەنگ وجیهانبینیشەوە ئەوە نەتەوەی کورد و ئەو هەستەیە کە لە کەرکوک و خانەقین و ناوچەکانی دەوروبەری جەلەولا و شوێنەکانی دیکە عەرەب زمان و تورکمان زمانەکان دەچەوسێنیتەوە، داد و هاواریانە. ڕوخاندنی گوندە عەرەب و تورکمان نشینەکان و دەربەدەرکردنی خەڵکەکەی لە دەوروبەری موسڵ و ناوچەکانی کەرکوک کە لە ڕاپەرتەکانی هیومان ڕایتس ڕچ دا باسی ڕوخان و کاولکردنی 21 گوند دەکات کە 17 یان لە دەوروبەری کەرکوکەو ئەوی تر لە دەوروبەری موسڵ، بەجیا لەوەی کە خەڵکی ئەو ناوچانە باسی دەکەن. ئەمە تەنها نمونەیەکە لە کار وسیاتەکانی ناسیونالیزمی کورد سەربارەت بە پاکتاوکردنی نەتەوەیی.

بەجیا لەوە پەکەوە لکانەوەی کوردوستان بە عەراقەوە، ئەمجارە لە دەستوری عەراق و لە ڕێگای ڕیفراندەمی گشتی خەڵکی عەراقەوە تەمارکراوە. عەراق ووەاتەکی" فیدراڵ!" ناسیونالیزمی کورد بەشی شەری وەرگرتووە لە دەسڵات و لە بودجە و لە نەوت. وە ئەمە مانای ئەوەیە کە پایەی دووەم کە "هەواسراوی جوگرافیای سیاسی کوردوستانە" بە شێوەیەکی بنبڕ نەماوە و کوردوستان بەشەکە لە عەراق ،وە تازە وە ئەمجارە بە زەر نا، بەکو لە ڕیگای ڕیفراندەمی دەستور و هەوەی ناسیونالیزمی کوردەوە. ئەوە دووپایەی تەکتیکی مەنسور حیکمەت کە نەماوە و کەس ناتوانێت لەسەر مانەویان قسەیەک بکات.

دەمنەتەوە سەر پەینتی سەرکی، وە ناوەرکی باسی مەنسور ئەویش "گەرینی هەزی سەهەمە بە هەزی یەکەم" ئەم زەمینە و پایە گرینگە بە داخەوە نەماوە و زەر چەتە دواوە. بەمانایەک ئەمە هیزکی کەمەنیستیمان نیە "باس لە جەستەی تەشکیلاتی نیە" تا باس لە گەرینی بکەین بە هەزی یەکەم. لە چوارچێوەی ئەم هەلومەرجە و سیاسەتی ڕیفراندەمی پارتی دا، لیکدانەوەو بەچونی بەهەزکردنی حزب لەم

یگایەو، هەڵوێستی کوشندەی سیاسی یە و بڕوا بە ناسیونالیزم دەدات، لە یگای پاشکەکردنی کەمینیزمەو بە هەزکی ناسیونالیستی. ئاگەر ئەمساڵ ٢٠١٧ ئەو رەفراندەمە لە جیاتی پارتی ، حزبی کەمنیستی کرکاریی پشنیازی بکردایە، هەزی هەبوایە کە دەتوانێت لایەنی کەم بیکاتە هەزیکی کەمایەتی، ئەنجامەکەی هەر چەنەک بوایە ئەوکات باسکە بەتەواوی دگەرا. نە لە بەر ئەوەی هەموو باسکە ئەوەیە کە ئەو هیزکی کەمنیستی یە، بەڵکو لە بەرئەوەیە کە ئەو هەنگاوە "لەو بارەدا" ەاستەوخۆ لە بەرانبەر سیاسەتکانی ئەمریکا و ووڵاتانی زلهەزی سەرمایەدا دەوستا، وە لە بەرئەوەش کە مژدەی ژیانەکی باشتری دەدا بە کرکار و خەڵکی کوردوستان، وە لە بەرئەوەی دەبووە هەی گەانەوەی ئیرادە بە کرکارو خەڵکی ستەم دیدە و ەخراوبوونی زیاتریان بە دەوری ئاای کەمنیزم و حزبەکەیدا، وە دەبووە هەی لاوازبونی ناسیونالیزم و دەسەاتەکەی هەروەک چەن مانسور ئەوکات جەخت دەکاتە سەری. وە هەروەها سەرکەوتن یا بەهەزبونی بزووتنەوەی چینایەتی کرکار لە هەر جەگایەک دەبەتە هەی هەزگرتنی ئەم چینە لە ئاستی ناوچەیی و ئەنتەر ناشیونالستی دا. بەم مانایە من ئەوکات بە دە پەنجە واژەم دەکرد و لە ەیزی پشەوەی ئەو خەباتەدا دەبووم. بەڵام بە داخەوە ئەمرە هەموو ئەو هیوایانە بە پەچەوانەوە دژ بە کرکار و خەڵکی کوردوستان دشکەتەوەو دواکەوتنی ناسیونالیزمی کوردە بە شەوەیەکی پراتیکی.

نەبوونی ستەمی نەتەوەیی و مانەوەی کشەی نەتەوەیی

مسەلەیەکی دیکە هەشتا ماوە ئەویش پرسیارگەلکن، کە پەیوندە بە "کشەی نەتەوەیی" یەوە. ئایا ئەم کشەیە ماوە یان نا؟ ئاگەر ماوە چەن دەردەکەوێت و ئایا سەربەخۆیی "پارتی" چارسەری دەکات؟!. باسی سەرکی یان ناوەرکی کشەی نەتەوەیی هەر ستەمی نەتەوەیی نیە ئاگەر چی بە ئەمە بە کمنیستکان مسەلەی سەرکی لە پەیوند بە سەربەخۆیی یەوە تەنها "ستەمی نەتەوەیی" لەمبارەوە مانسور دەیت"کلیلکی سەرەکی لەباسی کومنیستی لەبارەی مەسەلەی میللی یەوە، ستەمی میللی یە" (هەمان سەرچاوە). هەروەک ئاماژەمان پکرد ستەمی نەتەوەیی نەماوە، بەڵام هەشتا پرسیار گەلک کە زیاتر پەیوندی هەیە بە بەرژوندیە دژ بەیەکەکانی نەوان ناسیونالیزمی کوردو عەرەب و هەروەها پەیوندی هەیە بە مانەوەی "نەتەوە" و "هەستی نەتەوەیی یە"وە. بەشەك لەم پرسیارانە پش هەر لایەن و کسەک یەخەی کمنیستکان خەمان دگرتەوە. چیمان کردووە بە ئەوەی "نەتەوە" وە هەستی نەتەوەیی وەکو سەزو پراتیکەک تا ئاستی

موقەدەس ناکام بکەینەوە؟ چیمان کردووە کە ناسنامەی نەتەوەیی بە ئوتۆریتە بکەین لە جیاتی ئەوە ناسنامەی چینایەتی و ئینسانی جەبخەین. چیمان کردووە لەمبارانەوە؟! پەم وابەت کەم یان هیچ. ئەمە مەسەلەیەکی هەجگار گرینگە بە هەر ئینسانێکی کەمەنیست چ جا بگات بە هەزو ئابڕێکی کەمەنیستی. هەوەستی لینین لەم بارەوە نموونەی ئابڕیکی سەرسەختی پراتیستی و ئەنتەر ناسیونالە و مەنسور حیکمەت بەشێک لە باسکەی بە ئەم مەسەلە گرینگە تەرخانکردووە.

لەم بارەوە پێگەی ئەمە و حزبەکانمان دیار نیە، نە لە عەراق وە نە لە کوردوستان. ئەمە کەسپی گەورەیە بە ئەمە. باسی من ئەوە نیە کە بکاری ئەمە دەبوایە ئەم مەسەلەیە یان ئەم کەشەیە نەمایە، نا. دەزانم تاکو دامەزراندنی کەمەگای سوشیالستی بەرژوەندییە جیاوازەکانی ناسیونالیزمی نەتەوە جیاوازەکان و " ئەم هەست وکەشەیە" دەمێنێت. بەڵکو باس ئەوەیە کە پراتیکی ئەمە لەم مەیدانەدا دیار نیە و لەم مەیدانە گرینگەدا ئامادەنین. خەڵکی کوردوستان و ئەوانەی کە نەفرەت لە حزبەکانی بزووتنەوەی کوردایەتی دەکەن، شانازی بە کوردبوونەوە دەکەن، ئەمە کەسپیکی گەورەیە. ئەو باسەی کە دەڵێی ئەم ئیفرانداەمە، ئیفرانداەمی پارتی نیە هەروەک پارتی خەی ئەواجی پە دەدات بەشەکە لەم دیدگایە. چۆن ئیفرانداەمی 1995 خاوەنەکەی حزبی کەمەنیستی کرێکاری بوو، وە تائێستا باسدەکرێت و لە هەموو بیان و نوسینەکاندا هەیە، بەهەمان شێوە خاوەنی ئەم ئیفرانداەمە وەابڕەکەی بارزانی و پارتیە. بزووتنەوە و سیاسەتێک وە پێشنیازێک کە کراوە، وە هەزێک کە ئابڕی دەکات پارتی و بارزانیە، بەجیا لەوەی کە لەبەشی یەکەمی ئەم باسەدا باسمان کردوە. ئیتر مانای چیە بە ئەو کەمەنیستانەی کە دەڵێن ئیفرانداەم بە پارتی نیە و هی پارتی نیە ؟! و مانای چیە بەشداری دەکەین و فشار دەخەینە سەر پارتی و ئەنجامەکەی بە قازانجی خەڵک دەگەڕێین؟! ئەم پرسیارەی دواییان هی ئەو هەزو کەمەنیستانەن کە ئاوان و گومانیان هەیە لە جەبەجیکردنی ئەنجامی ئیفرانداەم. زاڵبوونی ئەو دیدگایە لە نەو ئیزەکانی ئەمەدا کوشندەیە. لە سەرو بەندی هەرشەکانی داعش بەسەر کەبانی ئەمە دەرگیر بووینەوە لەگەڵ ئەم دیدگا و هەستەدا تا ئادەی ئەوەی کە لە نەو بزووتنەوەکەی ئەمەدا، ئامادەبوونی ژنانی جەنگاوەر و ئازا لە گەڵ یەدەپەدا ناسیونالیزم بوونی ئەم هەزەی لە شاردبوونەوە. ئەمە ئاوگرەکە بە مانا لەکالیکەشی نزیکترە لە مالە خەمان بێە کاریگەری ناسیونالیزمەکەشی بەهەزترە بەتایبەت کە ئێستا هەلومەرجی دوای شەڕی داعش بە مانا سەربازییەکەی، بەم پێیە ئاوگرەکان گەورەترن

و کاریگەریان زیاتر دەبێت. لێرەدا ئەگەر ئەو بۆچوونە دەبێتەوە. بۆگەلی "ئایا خواستی سەربەخۆیی خواستێکی ناسیونالستی نی یە؟"، وە "ئایا کوردستانی سەربەخۆ ناکەوێتە دەستی حزبە ناسیونالیستەکان". ئێستا و لەم هەلومەرجەدا خواستی سەربەخۆیی جگە لە خواستی ناسیونالیستی شتێکی دیکە نیە، چونکە نەک زەمینەی بەهێزبوونی بزووتنەوەی چینایەتی ناخسێنێت و کرانەوە و شەفاف بوونی زیاتری ئەم خەباتەی تەدا بەدی ناکرێت، بەڵکو کۆشکان قووڵتر دەبنەوە بەتایبەت کە وەک پرسیارێکی دیکەی مانسور ئاوێتە کە بەڵێ کوردوستانی سەربەخۆ وەک هێژی هاوناک دیارە کە دەکەوێتە دژی ناسیونالیزم و پارتی دیموکراتی کوردوستان بە سەرکردایەتی کاک مەسعود بارزانی.

با بزانین "کۆشەی نەتەوەیی" ماوە؟! بەڵێ. زەریش بە خەستی و بە فراوانی ماوە و دەمێنێت. یەکەم ئەمە چ پەیوەندی هەیە بە باسی سەربەخۆیی و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردیەوە؟!. دووەم: ئەوە بەرژەوەندیە جیاوازەکانی ناسیونالیزمی عەرەب و کورد و، پەوپاگەندەی شۆفێنیزمی عەرەبی و شۆفینیزمی کوردیی یە و تا ئەم هەزانە لەسەر کاربن هەر دەمێنیت. بە تایبەت لەمەدا پارتی زەر لەمبارەوە پەوپاگەندە دەکات، بەنام خەڵکی کوردوستان بە خەپیشاندانەکانیان لە دژی بینی موچە و کارەبا و خواستی دامەزراندن... نیشانیاندا کە ئەم پەوپاگەندانە پووچن. هەر بۆیە هێوی ناڕەزایەتیان لە بەغدا نەبوو بەڵکو دژ بە دەسەڵاتی پارتی بوو بە تایبەت. سەربەخۆیی و جیابونەوەی کوردوستان هیچ پەیوەندی نیە بە باسی مان و نەمانی ئەم کۆشیەوە. لە هوانگەی منەوە بە گریمانەی ئەوەی کە کوردوستان جیادەبێتەوە پارتی بادەستە و بارزانی هابەریەتی. ئەوکات وە بۆپی پشنیازی خودی بارزانی وپارتی کۆشکان گەورەتر دەبن. ئەو دوای هیفراندەم جیابوونەوە هاناگەیەنێت، بەڵکو دانوسان دەکات هەروەک خۆی دەڵێت. بە جیا لەوە ئەوکات دەوڵەتی کوردی هەشن نیە کە چوار شارە؛ سلەمانی، هەولێر، هەڵەبجە، دهۆک. یان کەرکوک و شوینەکانی دیکەشی لەگەڵدا. سەرەڕای بەیاری بارزانی کە هیفراندەم ئەو ناوچانەش دەگرێتەوە، بەڵام هەرگیز ئەوە هوون نیە تا ئێستا هیفراندەم لە کەرکوک و خانەقین و دوز... ئەو ناوچانە لە هەمانکاتدا بکرێت. وە من پێم وایە لەو ناوچانەدا ناکرێت. گریمانە ئەوەیە کە بارزانی ئەم هیفراندەمە دوا دەخات بە ماوەیەکی دیکە یان نادیار. بەجیا لەوانە ئەی کۆشکانی ئاوا هیژای ئاو کە هەرئێستا کۆسپەکە لە نەوان ووڵاتانی ناوچەکەدا... مەبەستم ئەوەیە باسکی لەو چشنە کە گوایا دوای

دەوڵەتی کوردی" کێشەی نەتەوەیی" نامێنێت لە خەیاڵیش کەمترە.

بەجیا لەوەی کە لەو ناوچانە دەکرێت یان نا. بارزانی بە ڕاگەیاندنی مەملەکەتەکەی دانوسان دەکات لە گەڵ ئەمریکا و روسیا و ئێردوگان و خامنەئی و بەغداو ... کەواتە کێشەکە ماوە. ئەگەر ئەو ووتانە ووتیان نا؟! کە ووتیانە، ئەو کات چی دەبێت؟!. کەمەنیستەکان وەک هامیان چی دەبێت؟! چۆن وەلام بە خەڵک دەدەنەوە لە پرسیاری دەنگەکانمان چی لێهات؟!. کەواتە، نەک هەر کێشەکە ماوە بەڵکو دەگاتە لوتکەی بەرزبوونەوەی کێشەی نەتەوەیی و قوبوونەوەی هەستی نەتەوەیی. ئەوکات ئێمە لەگەڵ کەمەڵێک هێز بەرەوەوین، کەتنها زمانی گفتوگۆ و شارستانی نازانن: حەشدی شەعبی، پێشمەرگە، حەشدی عەشائیری ، سوپای عێراق، هێزەکانی دژە تیرۆری هەردوولا، ئێمە جگە لە سوپای تورکیا و حەرەسی سنوری ئێران و بەرژەوەندیی یەجیاجیاکانی روسیا و ئەمریکا. ئێمە ئەگەر واز لەو بهێنین کە کاک مەسعود ئەو دەنگانەی ێفراندەمی بەچی بوو؟ لە بەشی یەکەمی ئێم باسدا باسی ئەمەمان کردووە. بەڵێشنی وتومانە کە ێفراندەم لە میکانیزمەکەو گەراوە بە سیاسەت، واتە خەی سیاسەتە.

بە جیا لەوانە وەک واقعیەتێکی کەمەایەتی و گەورە. گریمان ئەوەش نابێت. بارزانی بە قودرەتی قادر ئەو کێشانە چارەسەر دەکات و بە دەردی سەر دەوڵەت ادەگەیەنێت و دەی ئەو ووتانە ازی دەکات. بەڵام کەی وە لەکوە دەوڵەت و سەربەخۆیی ئێم کێشەیی چارەسەر کردوەو؟! دەیان کێشە لە دونیای ئەمڕدا لە نێوان دەوڵەتەکاندا ماوە لەسەر سنور و ئێم پارچە زەوی و ئەو لەتە شاخ و ئێم شاخە بەفرینە و ئەو چاڵە نەوت و گازە، ئەو کانی ئەلماس و یەرانیوم و... سعودیە لەگەڵ هەموو ووتانی دەروبەریدا کێشەی هەیە، تازە لەم ماوەیەدا، کێشەی دوو جەزیرەیان (تیران و صەنافیر) لەگەڵ میسردا تاوتێکردووە. عێراق و ئێران، ئێران و ئیمارات، روسیاو ئێران لە دەریای قەزوین، تورکیا و سوریا و تورکیا و عیراق، ئوکرانیا و ڕوسیا، ئازربایجان و ئەرمینیا، ئەرجەنتین و بەریتانیا، سودان و باشوری سودان کە نمونەیەکی زەر تازەیە و کێشکان گەورەتر بوون، ئێستاش ختوکەی مەرکل و ماکرون بدەیت لە سەر سنوری فەرەنسا وئەلمانیا دەیکەنەوە بە هەرا... سنوری نیشتمان هەمیشە سنوری دەسەڵات بووە، بەپێی توانا و دەسەلاتی زیاتری دەوڵەتی نەتەوەیەک سنورەکەی زیاتر دەبێت. سەرنج لە ئیسائیل و ئەو سنورە بدەن کە دیاریکراوە بە پێی بەیاری نەتەوە یەکگرتوەکان. تەنها وە تەنها سێشیالیزم ئەویش لە قۆناغە گێشسەندوەکانیدا کەتایی بەم کێشانە

دەهنیت. بەشکی سەرکی ئەمکارە، کاکردنەوە و بە ناکام هەشتنەوەی کاریگەری ڕوانگە و جیهانبینی "نەتەوەیە" وەک یەک جەستەی موقەدەس. خود بە خود وڵانان و ڕووخاندنی دەسەڵاتە نەتەوەییەکان ئەمکارە فەراهەم ناکات، ئەگەرچی کاریگەری گەورەی هەیە لە بەئەنجام گەیاندنی ئەم ئاراستە و ئامانجەدا.

بەیە بەو گریمانەیە، ئەوکات دوای ئەوەی کە بارزانی دەوڵەتکەی ڕادەگەیەنێت ، ئەوکات کەشەی کەرکوک و خانەقین و شەنگال و جەڵەولا و دەوربەری تکریت وەکو شارکانی توز خورماتوو داقوق، کەشەی ڕووبەڕوی یەکبوون و گازکان سەرهەڵئەدا… کە کەتایی نایەت و لەو نەوشدا جەنگ لە سەر پای نەعرەتە و ڕق و کینەی نەتەوەیی حەتمیە. لەسەر سنوری کوردوستان و عەڕاقی عەڕەبستان، شەڕ و کەشە نەتەوەییەکان بەردەوامە.

دامەزراندنی دەوڵەت و نەمانی میلیشیا یان نەمانی زەنی سەوزو زەرد

دەوڵەت وەک هەر دیاردەو فەنکسیونیکی کەمەڵایەتی دیکەی مەژوو گەڵانی بەسەردا هاتووە. دەوڵەتی ئەمڕۆ دەوڵەتی جاران نەماوە. بەسادەیی دەوڵەت لەم قەناغەدا ناتوانێ سنورەکانی دابخات لەبەرامبەر وەبەرهەنانی سەرمایەی دەرەوەدا. ناتوانێت گومڕایەتی هەنوونی و ئەوامری بانکی جیهانی نەکات… باسی دەوڵەت و سنوری دەسەڵاتی دەوڵەتێک لەم قەناغەدا جیاوازییەکی فراوانی هەیە لەگەڵ سەردەمی جەنگی ساردەدا. سنوری دەسەڵات و بواری بە پراتیک دەرهەنانی دەسەڵاتی دەوڵەتیک و خودی دەوڵەتێکە لەم هەلومەرجە دیاریکراوەدا" ئینتقالی" پەیوەندی هەیە بە ململانێی سیاسی توندی نێوان جەمسەرە گەورەکانی سەرمایەوە لە ئاستی جیهانیدا. ئەمە ئاراستەی سەرمایە لە پشتوە سیاسەت دەبەینتەوە و لە مەیدانی جەنگدا دیاریدەکرێت، بە ئەوەی دواتر سەرمایەی ئەو جەمسەرە سودی خەی ببینێت.
دەوڵەتی کوردی ئەگەر پێک بێت لەم قەناغە دیاریکراوەدا بە ڕابەری بارزانی، بەیار نیە هیچ کەشەیەک چارەسەر بکات بە خەڵکی کوردستان وە عەڕاق، بە پێجەوانەوە کەشەکان قوڵتر وە توندتر دەکاتەوە، ئەوە نیە بارزانی بە ئاشکرا دەڵێت" خەڵکی کوردوستان ئامادەن لەم پێناوەدا لە برسا بمرن" ئەمە تەنها لایەنکی ئەو کەسپانەیە و لە ئیستاوە ڕەگا خەش دەکات بە یاسایکردنی هەڵزاری و بەینی موچە و بەکاری لە دەوڵەتکەی دا. لەسەر ئەم ڕاگەیاندنەی بارزانی حزبی ئەمە بەیانکی نەبوو لە کوردوستان، کە تەنها ئەوە کافیە بە ئەوەی لە پرسەیکی ئاوهادا بەشداری نەکەین. پێدەچێت وەک لینین و

مەنسورو ماركس لەم مەیدانەدا بیر نەکرێتەوە، سەربەخۆیی لە هەموو مافێک گرینگتر بێت، هەم تاکتیک و هەم ئیستراتیژ بێ. وادیارە سەربەخۆیی بەشێوەیەک بڕی چاوی کەمەنیستەکانی گرتووە، کە "لە برسا مردنی خۆک" بۆیان نابێتە مەسەلە لە چاو تێقدیسی سەربەخۆیی بارزانی دا.
گریمان دەوڵەت پێکهات و ئەمە لە نێو دەوڵەتی کوردی دا دڕژین!. ئایا ئەم دەوڵەتە، کێشەی مانەوەی میلیشیا چارسەر دەکات؟! ئایا هێزەکانی خۆیان یەکگرتوو دەکەن؟ ئایا ئێوکات خۆکی کوردوستان لە بڕانبەر سوپایەکی دەوڵەتی دا دەبێت؟! وە ئایا زێنی سێوز و زەرد نامێنێت و سنورەکەی دەسەدرێتەوە؟! ئایا بە گشتی دەوڵەتێکی کوردی کە لەم سەردەمەدا پێک بێت ئەمە سیاسەت و پراتیکیەتی؟! وەڵامی هەمویان نۆفی یە. چونکە لەم هەلومەرجەدا پێکهێنانی دەوڵەت پێوەندی بەو بابەتانەوە نیە. خە ئێگەر پێوەندیشی هەبێت ، تە بڵێی یەکگرتووی سوپاو یەکێتی هێزەکانی بورژوایی بوبێتە خواستەکی کەمەنیستی؟!!

دەوڵەت بەیار نیە ئەو کەسپانەی بەردەم بورژوای کورد چارسەر بکات. دەڵەم کەسپی بورژوای کورد، چونکە بە تەجروبە لەماوەی ٢٧ ساڵی دەسەاتدارێتی ناسیونالیزمی کورد دا بەڵەشنی دەرکەوتووە کە یەکگرتووبوون و یەک حکومەتی ئەوان یان کێشە و شەڕی ئەوان، هەر دووکیان نەهامەتیە بە خۆکی کوردوستان. تێگەیشتن لەمە زۆر سادەیە بیر کردنەوەیەکی ناوێت. پاشان دەوڵەتی ئەم سەردەمە، سەردەمی گلۆبالی سەرمایەداری کوا ئەو ئەرکانە دەکاتە ئەرکی دەوڵەت، واتە ئەو دەوڵەتانەی کە تازە پێکهاتوون یان پێکدێن. سەیری لوبنان بکەن کە چەندین دەیەیە دەوڵەتە لەوە هەشتا ملیشیای حزب اللە چەند جار لە سوپای دەوڵەتەکەی بەهێزترە. لە سەمال بەهەمان شێوە، لە لیبیا، لە سوریا لە یەمەن، لە ئەفغانستان، لە ئەکرانیا، لە نێو خودی ئەراندا، کە سەدان ساڵە دەوڵەتە و خاوەنی مێژوویەکی دەرینە لە دەوڵەتداری... بە پێچەوانەوە ئەمرۆ وە لەم قۆناغەو سەردەمەی سەرمایەدا لە ووڵاتانێک کە پێکدێت مانەوەی میلیشاکان و تەنانەت پێکهێنانی میلیشای تازە لە کێناری سوپاوە بێتە مەدلیکی باو. ئەوەی کە دەسەاتی ئیسلامی سیاسی شیعەی لە عەراق ڕزگار کرد و ئەوەی زیاتر ڕۆلی هەبوو لە پاکردنەوەی تا ئێستای داعش هێزەکانی حەشدی شەعبی بوو. "سوپای نیشتمان" ی وەک چەمکێک بە حوکمی گۆشەی سەرمایە هەروەک لەسەرەوە بە کورتی باسکراوە، ڕۆلی جارانی نەماوە و پێگەی گۆراوە، سنوری نیشتمانێک کە موقەدەس نەبێت، سەرمایە ئیتر بە پێویستی نزانێ کە موقەدەس بێت. وە هەموو ڕۆژێک لە لایەن

سەرمایەی جیهانی یەوە، ئەتک بکرێت و ببەزێنرێت، ئیتر سوپا ئەمریکی جارانی نامێنێت. بەتایبەت خودی سوپا ئەمرۆ لەم هەلومەرجەدا و لەم سەردەمەدا کە دەمکە دەستی پێکردووە، وردە وردە پریقایەتی دەکەنێوە. سەرمایەداری وەک سیستەمێک بەو ئاستەی کە دەسەڵاتی چەبەتێوە لە دەستی چەند میلیاردێرێکدا و بەواری یاریکردنی دیموکراسیەکەی کەم دەبەتێوە، زیاتر ئاماژەی پریقایەتی سوپا وەردەگرێت. سەرنج بدەینە سوپاکەی "ئیرک دین برنس" کە وەک ملیاردێریکی ئەمریکی بەرپرسیاری سوپایەکی گەورەی وەک " بلاک ئاتەر" بووە زەر لایەنمان بە ڕوشن دەبەتێوە. لە کوردوستان هەر لەگەڵ دەستپێکردنەوەی کارکردنی چیمەنتەی تاسووجەدا، پاراستنی ئەمنیەکەی سپێردرا بە هەزی پریقایەت نەک هەزە ئەمنیەکانی یەکێتی و پارتی. باسی ئەم پڕۆسیسە بە بورژوای گەورەی دونیا مەسەلەیەکی گرینگە، بەڵام باسی ناوەکی نیە، بەڵکو باسی عەقیدەی سوپایە. سوپای ئەمریکی یان عەراقی یان کوردوستانی هەر هەمان ناوی دەبەت بەڵام پەیوەندی نامێنێت بە عەقیدەی "نیشتمانی یەکگرتووەوە". ئەم باسە باسێکی تایبەتە، لەرەدا هەندە باسە و بەشێکی وەک تەجروبە دەرکەوتوە.

بە بورژوای کورد مەسەلەکە ئەوەنیە کە هەزەکانی پشمەرگە یەکگرتوو بەت لە سوپایەکی نیشتمانی کوردوستانی دا، بەڵکو باسی هەزێکی ملیشایە کە سەرمایەداران بپارێزێت، سەرمایەدارانی دەرەوە و ناوخە، و پاسەوانی سیستەمی خاوەندارێتی بورژوایی کورد بکات نەک لە هەرشی دەرەکی بەڵکو لە خەڵکی کوردوستان. وە تاکو ناوی پشمەرگە بمێنێت، مانای ئەوەیە میلیشیاکان ماون. لە کوردوستان سیستەمی پریقایەتی سوپا و چەبوونەوەی سەرمایە لەدەستی سەرمایەدارانی خاوەن دەسەڵاتدا زەر زیاتر پێش ئەمریکا کەوتووە، لیبرالیزمی کوردی، وە تەنها لە مەیدانی بازاڕدا لیبەالێکی چالاکە، و لەسەر دەستی بارزانی هەنگاوی هەجگار گەورەی بەیوە کە ووڵاتانی دیکە بە چەندی سالی دیکە نایگەنە. لەمبارەوە و لە باسی یاسایەکەیەوە، سەرنج بدەنە یاسای وەبەرهێنانی هەرێم. هەر دەسەڵاتدارێکی ملیاردیر"کە بەناوی خەیانەوە نیە" سوپایەک پارێزگاری دەکات! باخکانیان بە حەوانەوەی خەیان و خزانکانیان دەیان دەنم زەوی یە و باشترین دار و ئاژەڵکانی دونیایان بە هێناوە، ئەمە بە تەنها بە گەندەڵی ناکرێت ئەمە شێوازی بەڕێوەبردنی سەرمایەیە لە کوردوستانی عەراقدا. بە کوردوستان دەبێت ئەوەش لە بەرچاو بگرین کە سوپا ناتوانێت سنورەکەی بپارێزێت لەبەرانبەر ئێران یان تورکیا و عەراق، بەیە هەر پەویستی نیە و

گریمانەی سەرکی ئەوەیە کە سوپای ئەمریکی بکرێ دەگرێت بۆ پارێزگاری چاڵ نەوت و غازەکان. "بنکە ئەمریکیەکان" کە تا ئێستا 17 دانەیە ئەمکارێ دەکەن وە هەر ئیستا کاری وا دەکەن، جگە لە کارەکانی دیکەیان. ئەوانیە ئەمریکا دوو دەیە زیاترە، سعودیە و کوەیت و قەتەر و بەحرەین دەپارێزێت.

بەیە مەسەلەی بورژوایی کورد و دەسەاتەکەی، لە مەڵ یەکگرتنەوەی هێزەکانی هەفتاو هەشتای یەکێتی وپارتی یان یەکگرتنەوەی هێزەکانی پێشمەرگە جگە لە وەکردن و چەپاندن و گۆڕکردنی خەڵک هیچی دیکە نیە، ئەگەر نا یەکگرتنەوەی دوو هەز 12 ساڵی بچیە؟!!. دوای دەوەتیش بەهەمان شێوە ئەوە ئەرکی "سوپای کوردی نیە" کە سوپا نابێت، دەوەتەکەی بارزانی بپارێزێت بەکو ئەوە هێزەکانی ئەمریکایە و بە گریمانەی گەورە هەزی پریقایتی ئەمریکی دەبێت ئەو ئەرکە دەگرێتە ئەستۆ.
زانی سۆز و زەرد، سنوری یەکێتی و پارتی، لە ڕاستی دا نەماوە، ئەوە نیە، یەکێتی و پارتی نەوت وغازی کوردوستان وەک برا دەخۆن و نیوە زیاتری سەرکردایەتی خۆشیان ئاگاداری ئەملاولاکەی نین، بەیە زانی سۆز و زەرد لە خولیای سایکۆلۆژی خەڵکدا ڕاگیراوە و میدیای ئازادی "نا ئازادی" کوردوستان ئەم خولیا و مانەویە دەمەزەرد و تازە دەکاتەوە. ئەگەر نا نەوتی کەرکوک و تەقەتەق و کانی شەک و گەرمیان و… کە هەمووی سنوری دەسەاتی یەکێتیە یە چەن دەواتە تورکیا و چە پارتی دەیفرۆشت؟!!مەسەلەی مانەوەی ئەم دوو زانە، وەک گرێیەکی سایکۆلۆجی کە ئەنجامی شەڕی ناوخۆیە، ماوەتەوە. مانەوەی " کە نەماوە" کراوەتە خواستەک و هەرگیز لای ئەم دەسەاتەوە وەڕام وەرناگرێتەوە.

ئاوگەڵ گەورەکان لەم سەردەمدا

مەنسور حیکمەت کە باسکەی دەنوسە، بەڕاستی جیهانێکی دیکە بوو. جیهانێک کە تازە "کۆمۆنیزم" نەژرا بوو. ئەمریکا دەسەاتی یەکەم و بە بەرابەری دونیا بوو. نەک هەر ئەوە بەکو هیچ ووڵاتێک ئیدعای نەبوو کە شان بدات لە شانی ئەمریکا. ووڵاتی چین دەستی بە هەنگاوەکانی کردبوو، بەڵام نە ئیدعایەکی هەبوو، وە نە توانای ئابوری لە ئاستی هێزی یەکەم و دووەمدا بوو. ووڵاتی چین لەسەرەتای سەدەی بیست و یەکەوە دەتە ناو زلهێزە ئابوریەکانەوە و ساڵی 2003 دەگاتە هێزی شەشەمی ئابوری بە پێوانەی کەی گشتی بەرهەمی نەوخۆیی . ڕوسیا ئەوکات غەرقی شەڕ و گەندەڵی و داوخان بوو لە هەموو بوارەکاندا، لیبرالیزمی نوێی ئەمریکی بەتەواوی کلۆری کردبوو، لە

ەستیدا هەر قاوغ بوو.

لە هەموو ئەوانە گرینگتر بە ئەم باسە، بوونی حکومەتی بەعس بوو وەک حکومەت و دەوڵەتێکی ناسیونالیزمی عەرەب، وەک یاسا و دەستورێکی قەومی عەرەبی شۆڤێنی. ئەم حکومەت و دەوڵەتە ١٥ ساڵە ووخاوە. ئەمریکا ئێستا خۆشی ئیدعا و کبریائی ساڵی 1995 ی نەماوە و چەندین هێز لە بەرانبەریدا سەریان بەرزکردەتەوە. لە چینی ئابوری گەورەوە بگرە تا دەگاتە ووسیای ئەتەمی و ساروخی و ئەلمانیای تەکنەلەجی و ئابووری ئەوروپا، لایەنی کەم ئەم سێ هێزە بەرجەستە ودیارن، لەو لای دیکەشەوە لە بەرانبەر هەموو دەستکەوتە جیهانیەکانی ئەمریکا و ڕۆژئاوادا بەرانبەری تازە پێکهاتوون لە بریکسەوە تاکو سندوقی گەشەپێدانی ئابوریەکەی، کەچین ئابووری دەکات و لە بەرانبەر بانکی جیهانی ڕۆژئاوادایە.. لە سوریا و عیراق و یەمەن و لیبیا و میسر و جەزائیر و فەنزویل او ئۆکرانیا و کەریا ... ووسیا ئامادەییەکی گەورەی هەیە لە بەرانبەر ئەمریکادا. ئۆکات ئێرانی ساروخی و ئەتەمیمان نەبوو. ئۆکات ئێرانمان نەبوو کە وەک ئێختەبوت پێلی هاویشتبێتە نێو هەموو ووڵاتانی ناوچەکەوە. ئاوگرەکان هەجگار فراوانن و بڵێسەدەر واز دەهێنین.

بەڵام ئەم ئاوگڕانە کە گەورەترن لە ئاوگرەکانی دوای ساڵی ١٩٩٠، پەیوەندیان چیە بە باسکەمانەوە؟ بە جیا لە باسی سەروە لە پەیوەند بە بزووتنەوەی خەمان و بوونی ئامادەیی یەکی سیاسی بەرچاو سەرەای ئۆی کە هێزکی سیاسی نەبووین" وەک هێزی سەهم یان وەک هێزکی فشاری دیار و بەرچاو. بەجیا لەم باسە. ئۆکات ئەمریکا بکوژو ببەی دونیا خۆی بوو، بە هەنگاو و پیادەکردنی سیاستەکانی لەو کاتانەدا پێویست نەبوو دەی ووڵاتانی دیکە ئازی بکات. دەوڵەتی کوردی بارزانی لە چوارچێوەی سیاستی ئەمریکی ناتوانێت دەرچێت. بەیە ئۆکات ئاسانتر ئەم کارە دەچووە سەر، واتە پێکهێنانی دەوڵەتی کوردی. ئۆکات تورکیا بەتەواوی لە ژێر ڕکێفی ئەمریکی دا بوو وە یەدەپەی سوریا نەبوو. ئۆکات ئێران تازە لە جەنگی عێراق هاتبووە دەرەوە و توانای ئابوری و سەربازی و ساروخی و پێگەی لە ئاستی ناوچەکەدا هەجگار لاوازبوو، حزبالڵا هیچ نەبوو لە چاو ئێستادا و حەشدی شەعبی و حەسیەکان نەبوون و... ئێگەر چی مەنسور باسی ئەم پەینتەی بەم شێوەیە نەکردووە لە باسەکەیدا، بەڵام ئەم لەکدانەوەیە لە باسەکەیدا هەشنە. بەڵام ئەم باسە هەگری و کەسپەکانی بورژوازی لە بەردەم دەوڵەتدا هەشن دەکاتەوە، ئایا پەیوەندی هەیە بە باسی ئەمەوە؟!. پەیوەندیەکەی ئەوەیە کە سنوری

گرفت و کەسپەکانی بەردەم پێکهێنانی دەوڵەتمان بۆ ئاسان دەکاتەوە.

لە ڕووی بابەتیەوە و لەچوارچێوەی بوار و کاڵبنی نێوان وواڵتانی زلهێزو کشکانیاندا، ئەمە ئاگریەکان لە بەردەم پێکهێنانی دەوڵەت لە کوردوستان هەجگار گەورەتر و فراوانترن لە چاو ساڵی 1995دا. بەتایبەت کە باس لە قۆناغی ئینتقاڵی دەکەین، قۆناغێک کە شایەتی لە سەر دووبارە دابەشکردنەوەی دونیا و ناوچەکە و بەتایبەت ئاژەڵاتی ناوەڕاست. لەم نێوەدا پێکهێنانی دەوڵەتی کوردی کە لە لایەن بۆرژوای کوردەوە ڕابەری دەکرێت ڕاستەوخۆ لە چوارچێوەی بەرنامەی ئەمریکادا بوو، وەهایە. لە بەرنامەی ئەمریکادا بوو کە لە پاڵ دەوڵەتێکی داعشی سوننی دا، دەوڵەتێکی کوردی بوونی هەبێت. دەوڵەتێکی سوننی کە سنوری عێراق ببڕێنێت و تێکەڵ بە سوریای بکات. ئەمە ناوەڕۆکی پڕۆژەی داعش بوو. ئەمریکا ئێستاشی لەگەڵدا بێت لەسەر ئەم سیاستەی ماوە و هەوڵی بە دەدات، لە ڕوانگەی منەوە شکست خواردووە. وە دوای "ڕوخاندن و کاولکردنی موسڵ و رزگار بونی داعش" تیایدا، بەیارە دووبارە نەخشەی سیاسی عێراق و ناوچەکە پێناسە بکرێتەوە.

ئەم سیاستەی بارزانی و ئیفراندەمکەی لەم چوارچێوەیدا قابیلی تێگەیشتنە. وە لەم چوارچێوەیدا بارزانی دیاوێت دەوڵەتێکەی پێکبهێنێت، کە وەک پایەیەکی سیاسی و سەربازی و وزەی ئەمریکی لە ناوچەکەدا پێناسە بکرێت. بەتایبەت ئەمریکا جگە لە ئیسرائیل هاوپەیمانێک و بنکەی بەهێزی لە ناوچەکەدا نەماوە. بەمانایەکی دیکە لەم هەلومەرجەدا سیاسەتی پێکهێنانی دەوڵەت بەیارە لە چوارچێوەی دووبارە دابەشکردنەوەی ناوچەکەدا بەڕابەری ئەمریکا پێک بێت. بەڵام لە بەرانبەر ئەم سیاستەدا، جەماوەرێکانی دیکەو هێزە ناوخۆیی و ناوچەییەکانی دیکە سەریان بەرزکردەتەوە و لە بەرانبەریدا وەستاون. هەموو جەماوەرێکان بورژوای کۆنەپەرستن و شۆڤێنیزم لەسەر بڕیاندان. کەمێنیزم ناتوانێت لایەنگری جەماوەرێک بکات یان سیاستێکی لەم جەماوەرانە پیادە بکات یان ببێت بەهۆی بەهێز بوونی لایەنەکیان.

پەیوەندی نێوان هێزەکانی ناسیونالیزم و"نەتەوە" یان خێکی کوردوستان

دەسەاتی ناسیونالیزمی کورد، بە کورتی یەکێتی و پارتی لەماوەی 27 ساڵی دەسەاتدارێتیاندا، چ دەسەاتی یەکگرتویان و چ دەسەلاتی زۆنەکانیان، دەسەاتێکی تا سەر ئێسک دژ بە ویست و خواست و هیوا و

ئامانجەکانی خەڵکی کوردوستان بوون. پاش 27 ساڵ کارەبا نیە، پاش ناردنە دەرەوەی نەوتی کوردی و هاتنی چەندین کەمپانیای وزەی جیهانی بۆ وەبەرهێنان، موچەیان بڕی. دابینکردنی کار لەلایەن حکومەتەوە هەر نەماوە و بازاڕ ئازادە. سەرکوتی لە ئادەبادەری ناڕازیان لە زەنی زەرد بۆ تایبەت. شەری ناوخۆ و کوشتن و بریندارکردنی هەزارەها و ووێرانکردنی سەدانی دیکە. دزینی ئاشکرای سەروەت و سامانی کۆمەڵگا بەڵەری و بۆ تەڵەکە و بۆ فێکە. هەزارەها ژیانی زیرەکی خەڵک و هەڵئاوسانی سەرمایەدارانێکی ملیاردەر. فراوان بوونەوەی هەژاری و بێکاری. قووڵبوونەوە و فراوانبوونەوەی دامێنی جیاوازی چینایەتی. هێنانی حوکومەتکانی بەعس و تورکیا و ئیران بۆ نیو خۆی کوردوستان لە شێوەی ناوخۆدا. زەمینە خۆشکردن بۆ پەلامارکانی داعش لە ساڵی 2014دا.
لەبەرانبەردا خەڵک بەدەنگ نەبوون و ناڕازی بوون. لەماوەی 6 ساڵی ئابووردووەدا هەموو ناڕازایەتیکان ڕووی لە دەستەواتی هەرێم و بۆتایبەت پارتی بوون. لەبەرانبەر موچەدا، بۆ کارەبا، بۆ دابینکردنی کار، بۆ ئازادی ڕۆژنامەگەری و ئادەربڕین،… کەس ڕووی لە بەغدا نەبوون و کەس باوەڕی بە دەستەواتداران نەکردووە کە بەغدا هەڵی بۆ موچەیی بڕێت. تەنانەت 17ی شوبات کە بزووتنەوەیەکی بورژوای بوو لە بارێ ئاست و ئامانج و پراتیک و ڕەخستن و ئابڕیوەوە، بۆتەواوی ڕووی لە پارتی بوو ، دواتر یەکێتی. وە هەموو دروشم و خواستەکان دژ بە بارزانی و پارتی بوون وپاشان یەکێتی.

هەموو ئەمانە پەیوەندی نێوان دەستەواتی ناسیونالیزمی کورد "یەکێتی و پارتی" لەگەڵ خەڵکی کوردوستان، لەگەڵ کرێکار و زەحمەتکێش و کەم دەرامەتکێیدا، توشی گرفت و بە باوەڕی کردووە. ئەمەش بە شکستی پڕۆژەی گەلان کۆش و هەواو گاپەکی گەورەی بە بەدیلی هەیە. ئەم پەینتە گرینگە بە کۆمۆنیزم، بە ڕێکخراوبوون، بە هێنانە پێشی نەوێیەکی نوێی کۆمۆنیستی کە ئاستەوخۆ لە بەرانبەر سەرمایە و سەرمایەداری دا گۆشە بکات و ڕووی لەدەستەواتی ناسیونالیزمی کورد بێت، لە سەرتاوە، خۆی لە نەتەوە و نەتەوەسازی و هەستی نەتەوەی دامالیبێت.
بونی ئەم پەینتە وای کردووە کە مەسەلەی ئیفراندەم لە نێو خەڵکدا گەرم نەبێت، کەمتر باس بکرێت. لە شارێکی وەک کەرکوک، خەڵک دڵەین بەس نیە ئەمە کارەبا و موچەمان هەیە. ئەمە مەسەلەیەکی هەجگار گرینگە بە کۆمۆنیزم. وە بە ئەوانەی کە خواستی جیابوونەوە و سەربەخۆیی لە نان و بێکاری و موچەی خەڵک بە گرینگ تر دەزانن. ئەوە کۆمۆنیزمی قەومیە، پەیوەندی نیە نە بە مارکسەوە نە لینین وە

نە مەنسور. پەیوەندی نەوان خەڵک و دەسەڵاتی بزووتنەوەی ناسیونالیزمی کورد، هەجگار لاوازبوو، هەجگار شەق و شڵ و بە هیچ شێوەیەک بەراورد ناکرێت لەگەڵ ساڵی 1995دا کە شەڕی ناوخۆش بوو.
ناڕەزایەتی توند و تۆق و بێزاری لە دەسەڵاتی یەکێتی و پارتی قووڵ دەدات. بەڵام "نەتەوە" و "هەستی کوردبوون" هەجگار بەهێز. لەسەر ئەم بناغەیە و سوودبینین لەم واقعیەتی ئاوگەڵە سیاسیەکان کە لەسەرەوە باسکران، پارتی دەیەوێت بە مەسەلەی سەربەخۆیی، مژووێکی تازە بە خۆی و بە بارزانی دروست بکات. ناکرێت کەمەنیستەکان ئەم ئاراستەو سیاستە بەهێز بکەن. کارەکی کوشندەی سیاسی یە.

سەربەخۆیی لەم قۆناغەدا دژ بە بەرژەوەندی خەڵکی کوردوستانە!

لە ئێستاوە خەڵکی کەرکوک، لە جیاتی خۆشحال بن بەوەی بچنەوە سەر هەڕەمی کوردوستان، کە لایەنی کەم ئەمنیەتی باشترو ئاوەدانتر، بەڵام ترسیان لێنیشتوە کە موچەکەیان ببڕێت، و کارەبایان خراپتر بێت، ئەمە مەترسیەکە دەترسن لێی. واقعیەتێک کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە نان و هەژاری و سفرەی خەڵکەوە هەیە. خەڵکی کەرکوک ئێگەر دەنگدان بێت لەو ناوچانەدا، بەپێی لۆجیکی بیرکردنەوەی ئێستایان دەنگ نادەن بە جیابوونەوە. بەڵام هەر خەڵکی نەو شاری کەرکوک نیە، چەندین شارچکەی دیکە دەگرێتەوە. باسی ڕیفراندەم لە هیچ ناوچەیەکی کوردوستان تائێستا گەرم نیە. لە ناوچەی سلێمانی و دەوروبەری خەڵک باوەڕیان پێناکات، لە کاتێکدا کە دوومانگ و چەند هەڕیکی ماوە بە دەنگدان. نەک هەر ئەوەندە لە سلێمانی ریفراندەم بووە بە جێگای گاڵتە پێکردن و نوکتە بازی پێی دەڵێن "ڕیفە". نوسەری تەنزلدەرو کاریکاتیرستی ناسراو. دکتۆر شیرکۆ عەبدوللا دەنوسێ "پرسیار: کەمپین کردن بە ئاپرسیەکە حەڵاڵە یان حەرام؟ . وەڵام: ئێگەر بە گەوجاندنی جەماوەربە جیهادی عەینییە، بەڵام ئێگەر هەقیقەتی مەبەست بە ئەوا لە (زیناکردن) بەم مانگی ڕەمەزانە حەرامترە.(ئاپرسی و میدیا/ پێگەی میدیای یەکێتی نیشتمانی کوردوستان.)
بە باوەڕی بە پارتی لەئاستی هەڕە فراوانیدایە و ئەمە کێشەیەکی گەورەیە بیان. خەڵکی کوردوستان، بەتایبەت شارو گوندە سەرسنوریەکان، لە حاجی هەمرانەوە بگرە تا قەلادزەو ئانیەوە پێنجوین و خانەقین... ترسکی گەورەیان لێنیشتووە لە بەرپاکردنی شڵەو هەرشی ئێران...
باسی ئەوەی کە ئەم سیاستە لەم هەلومەرجەدا دژ بە هیوای خەڵکی

کوردوستانە، لە واقیعێتی نوێ خۆی کوردوستان گەورەتر. بەڵام نەهامەتی و کێشەو گرفتەکان هەووی لە خەڵکی کوردوستان و عێراق.
مەسەلە سەرەکیەکان ئەوانەن:
یەکەم: کیشە نەتەوەیی و بەرژەوەندی یە جیاوازە نەتەوەییەکان نێک هەر دەمێنێت بەڵکو چەند بار زیاد دەکات بەتایبەت لەم هەلومەرجە ئینتقالیەدا. هەلومەرجێکی ناجێگیر و ئاوگۆر بەخش بەشەوەی خۆرا و تاو ناتاو و کتوپڕ. لەمبارەوە نموونە هەجگار فراوانە لە هاتنی داعشەوە بگرە تا دەگاتە کیشەی نەوان قەتەر و ووەاتانی کەندا و میسر. مەسەلەکە ئەوەیە کە بە گریمانی بەدیهاتنی سەربەخۆیی و پیادەکردنی ڕیفراندەم زۆر بابەتی جێناکێک لە شوێنی خۆی دەمێنیت. ناوچە کورد نشینەکان یان ئەوەی پێی دەڵێن جێناکەکان. خۆ ئەگەر زۆر گۆشبینیبن بە بارزانی و پارتی ئەگەر کەرکوکیش چارسەر بکرێت وگریمان ناوشاری کەرکوک، دەتە سەر کوردوستان و موچە بەاو دەبن. ئەوکات دیسان دەیان ناوچەی دیکە ماوەتەوە و جێگای کێشەیە. کەواتە هەکارەکانی پەوپاگەندە و ژەهراویکردنی بیر و ڕای خەڵک و هەڵخەڵتاندن و بەهارەدا بردنیان لە شوێنی خۆی دەمێنێت. ئەوکات بە شەویەکی توندتر وە فرانتر لەگای سیپارتی جەمسەرێکی زلهێزی جیهانیەوە، ئەمکارە زیاتر پەرەدەستێنێت. بەم مانایە خەڵکی کوردوستان، هەموو ڕۆژێک لەبەردەم دەمزەرکردنەوەی کێشە نەتەوەییەکاندا دەبن، هەموو ڕۆژێک دەکرێنە قوربانی بەرژەوەندیە جیاوازەکانی ناسیونالیزمی کوردو عەرەب.

بەم مانایە لەم هەلومەرجەدا هەروەک لینین باسی دەکات:" چینی کرێکار سیپارتی بورژوایی ناکات تەنها لە بەرژەوەندی ئاشتەوانی نەتەوەیی نەبێت"(لینین / مافی نەتەوەکان بە دیاریکردنی چارەنوسی خۆیان/ سەرچاوەی پێشوو/ لا١٦٣).لە هەموو باسەکەماندا، وە تێنانێت گوگرتن لە هەواڵەکان ئەوەمان بە ڕوشن دەکاتەوە کە ئەم هەوڵەی بورژوایی کورد بە ئابڕی پارتی ، نەک " ئاشتەوانی نەتەوەیی" بەدیناهێنێت بەڵکو، کێشەکان زۆر توندتر دەکاتەوە و "ئاشتەوانی نەتەوەیی" لە عێراق و ناوچەکەدا زۆر دەباتە دواوە.
دووەم: جیابونەوەی کوردوستان لەم هەلومەرجەدا، هەروەک باسکراوە، لەچوارچێوەی سیاسەتی ئەمریکی دا مەیسەر دەبێت و بەگشتی ئەم ڕووت و ڕەبازە سیاسی یە شاراوە نیە و ڕوشنە و ناسیونالیزمی کورد شانازی پێوە دەکات. بەم مانایە خەڵکی کوردوستان هوشیار بن بە مەسەلەیەکی ئاوا یان نا، ئەوا چارەنوسی داهاتویان لە سایەی سیاسەتی ئەمریکی دا مەر دەکرێت. دەکەونە بەرێکەوە کە ڕاستەوخۆ بەتە هەی پتەوکردنی پێگەی ئەمریکا لە ناوچەکەدا. وەک ئیسرائیل

هەمیشە دەبێتە دووەت و سنورێک کە لەخۆی و دووەتەکەی بترسێت. هەروها سەربەخۆیی لەم هەلومەرجەدا دەکەوێتە بەردەم هەرشی جەمسەری بەرانبەر. مەگەر لە سایەی یەکگرتنی تازەی جیهانیدا بێت، لە نوێوان زلهێزانی دونیادا. کە بە بەوای ئامانجی ئاوەها بە بورژوای هەجگار دوورە، ڕەگەی جەبەجێبونی هەجگار کەمە. هەروەها دەکەویتە بەردەم ناڕازی بونی خەڵکی ناوچەکەوە. بەکورتی بە ئەمریکا پاش فڕشەلی پڕۆژەی داعش، مەسەلەی پێکهێنانی دووەتێکی سەربەخۆ بە "کوردەکان" مەسەلەیەکی گەورەو جدییە. ئایا لەم هەوەدا کەمانیستەکان بەشدار دەبن؟!. ئەمریکا ناچارە ئەمکارە بکات، باسی سەرکەوتنی ئەمکارە مەسەلەیەکی دیکەیە و لە ڕوانگەی منەوە فاشلە. ئەمریکا ناچارە، بە ئابلوقەدانی ڕوسیاو ئێران، ڕێگەی زۆر بە دەستەوە نەماوە. بەتایبەت کە ئێستا سوریا وەک پێگەیەکی گەورەو گرینگی گاز لە دونیادا باس دەکرێت و پاشان ناردنی نەوت و گاز بە دونیاو بەتایبەت بە ئەوروپا، مەسەلەیەکی گەورەیە بە ئەمریکا دەیەوێت ڕۆڵێکی وزە لە سایەی کۆنترۆڵی خۆیدا بێت.

سەهەم: بەئاشکرا بارزانی ڕایگەیاندوە، " کە ئامادەین لە برسا بمرین" لەوەش زیاتر لە ووتەکەی دا لە پەرلەمانی ئەوروپا لە بروکسل دەڵێت " جەنگی خوێناوی بە دور نازانم"… تە بڵێی خەڵکی کوردوستان لە برسا مردنی پێ باشتر بێت وەک لەوەی کە لەگەڵ عێراقدا بمێنێتەوە. پاشان ئەگەر بە ئەم کارە و بە دوای ڕیفراندەم خەڵک دەرگیر بێت لەگەڵ جەنگی خوێناوی دا کە نزیک 40 ساڵە خەڵکی کوردوستان لە جەنگی جەراوجەردا دەژین، ئیتر خەڵک جیابونەوە و ڕیفراندەمی بۆچیە؟! ئایا بەرژەوەندی خەڵکی کوردوستان لە برسا مردن و لە جەنگی خوێناویدایە دوای ڕیفراندەم.؟! ئەم ڕاگەیاندنانە پێویستە لەلایەن کەمانیستەکانەوە، وەڵامکی مارکسیستی وەرگرێتەوە. بەدەنگ بوونی کەمانیزم لەبەرانبەر ئەم بابەتانەدا لە کوردوستان دەیکات بە پاشکۆی نەک تەنها ناسیونالیزم بەڵکو بە دیاریکراوی پاشکۆی بارزانی و پارتی.

چوارەم: لایەنگرانی ڕیفراندەم دەڵێن "جیابونەوەی کوردوستان دەبێتە هۆی شەفاف بوون و ئاوەابونی زیاتری خەباتی چینایەتی"!!. لەمبارەوە یەک ووشە ناڵێن جگە لە تەزە هەرە کۆنەکان لەسەر دووەت و دووەتداری. هەر ڕاگەیاندنەکانی بارزانی بەس بە ئاوەی کەسک یان هەزک بڵێ ئاو تەزە کۆنە و باوی نەماوە. ئەگەر ئەمە لە برسا بمرین و بکەوینە جەنگەوە، وە ئەگەر کەشێ نەتەوەیی لە شوێنی خۆی بمێنێت "وەک لەسەرەوە" باسمان کرد، خەباتی چینایەتی لەم هەلومەرجەدا بە دیاریکراوی لەتر و تاریک تر دەکات. وە هەستی نەتەوەیی و تەنانەت جەگا و ڕەگەی ناسیونالیزم و پارتی زیاتر

دەباتە سەروە بۆتایبەت کە، کۆمۆنیزم وەزی چینایەتی کرێکار لەم هەلومەرجەدا لاوازە.

بە جیا لەوانە هەروەک لەسەروە باسمان کردوە، دەوڵەتێک کە ئەمڕۆ پێک دێت، چ پێوەندی بەوەو ماوە، کە خەباتی چینایەتی ڕۆشن بکاتەوە یان نا، مەگەر بازاری ناوخۆ ماوە، مەگەر کریکاری لەکۆی ماوە. بەیە ئەم جۆرە لێکدانەوانە هەجگار کۆنەو پێوەندی بە سەرمایەداری ئەمڕۆوە نەماوە. دەوڵەتێک کە لەسەر بناغەی هەلومەرجێکی پێشکەتوی خەباتی چینایەتی نەهاتبێتە کایەوە "باسی هەلومەرجی شۆرشگێرانە ناکەم" … دەوڵەتێک کە هەموو ڕۆژێک ئۆتکی سنورەکەی بکرێت لەلایەن ڕێکخراوە جیهانیەکانی وەک بانک و سندوقی پولی نێونەتەوەیی، دەوڵەتێک کە ئێستا پێک نەهاتووە 17 بنکەی ئەمریکای تێدا بێت، دەوڵەتێک کە چەندین کۆشک و بابەتی چارسەر نەکراوی ماوە وە دەمەنێت لەگەل ووڵاتی عێراقدا… بەکام پێوانە خەباتی چینایەتی ئاوەڕاو روشن و شەفاف تر دەکاتەوە؟! مەگەر ئەم دەوڵەتە و بارزانی بێئاگان و گێژن. باسی پێکهێنانی دەوڵەت لە هەلومەرجی ئەمڕی دونیادا هیچ پێوەندیەکی بەم مەسەلەیەوە نیە. لە کاتێکدا مەگەر خەباتی چینایەتی گۆشەی کردوە یان داعش؟!لە جنوبی سودان خەباتی چینایەتی گۆشەی کردوە یان ڕق و کینە دەزی زیاتر؟! دونیای ئەمڕۆ بە جۆرێکی دیکە دەچۆرخێت.
پێنجەم: سەربەخۆیی و جیابونەوە لەم هەلومەرجە ئینتقالیەدا بە زەرەری بەرژەوەندی چینایەتی کرێکار لە ئاستی ناوچەکە و جیهانیدا. بە سادەیی لەبەرئەوەی دەبێتە هۆی بەهێزبوون و پتەوبوونەوەی پێگەی ئەمریکا لە ناوچەکەدا. لە کاتێکدا کە پێگەی ئەم زلهێزە ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو لاواز بوون دەڕوات. ئەمە لایەنێکی مەسەلەکەیە. لایەنێکی دیکە ئەوەیە، کە ئابوری ئەم سیاستە ناسیونالیزمە و پارتی دیموکراتە، بە جیا لەوەی وەک هەر هێزێک مافی پێشنیازی ڕیفراندەمی هەیە، بەڵام ناسیونالیزم بوونی ئەم هێزە و سیاستەکانی دەیان ساڵی ئابووردوی، ڕیگا نادات بە هاو سەزی و هاوپشتی کرێکاران و خەڵکی زەحمەتکێش و ئازادیخوازان لە ناوچەکە و ئاستی جیهاندا. بە خەڵکی دونیا ڕۆشن بێتەوە کە ئەم هێزە دژ بە ویست و خواستی کرێکارو خەڵکی کوردوستانە و سیاستەکانی بە تۆندی بە جەمسەری ئیسرائیل –ئەمریکاوە بەستراوە لە ناوچەکەدا. بە جیا لەوەی دەوڵەتێک کە لەم پڕۆسەیەدا دێتە دەرەوە دەوڵەتی پارتی و مەلەکەتی بارزانیە.

خاڵێکی تر لەم بەشەدا پیویستە ئاماژەی پێبکەین، ئەویە: کە

بەچونک لە نو بزووتنەوەی ئەمدا نک ماوە، بەکو پدچیت بەهز بت، ئەویش ئەویە لەم ەگایەوە، لەردا و لەم باسدا لە یگای ئەم یفراندەمەوە حزب وە کەمنیزم بە هز دبت. ئەوە خیالکی ورودە بورژوایی بە تجروبیە. بەچونکە کە دیاردە و بابتە کەمایتیە گورکان لە چوارچوەی لکدانەوەی چینایتی دردکشت. لەم وانگیەوە یفراندەم لسرو چینکانەویە، پارتی بیکات، حسک یان ئیسلامیکان یان کەمنیزم یا حزب اللە بیکات بە ئەم وانگیە جیاوازی نیە. چونکە بشداری دکات و دیەوت لەم ەگایەوە کاریگری لسر دابنت. چونکە یفراندەم و پیوندی بە چینکانەوە نیە و بە قودرتی قادر ئەم دیاردە و میکانیزمە لە سرمایداری ئەمدا ماوە کە پیوندی بە چینکان و خباتی چینایتیەوە نیە!!. خە ئگر خنگری بیت و برانبری بوستی ئەوە ئنتی پارتیت و لە دونیا نگیشتویت. ئەم بەچونە کە تا ئستا برەوی هەیە، بزووتنەوە کەمایتیکان و هزە سیاسیکانیان ناناست و درک ناکات، کە هر بزووتنەوە و جووانەوە و کردارکی سیاسی، خاونی هەیە و ابەری هەیە و شوازی بەرەوبردنی خی هەیە، لە پشتیەوە بڕژوەندی چینک هەیە. ولە یگای بزووتنەویکی سیاسی و دواجار لە لایەن هزکەوە ابەری دکرت. بتایبت ئگر دوو سدە لە حوکمی بورژوای و ئاستی ئەمی سرمایە بە ئەم باسە زیاد بکەین ۆشن دبتەوە، کە بەچونکی لەم چشنە کەمنیزم دکات پاشکەی بزووتنەوە و هزکانی دیکە و لردا ناسیونالیزمی کورد. ابەری ئەم بزووتنەویە بە کابر پارتی و بارزانیە، خالە بەهزی ئەم یفراندەمە بارزانی یە، بە بارزانی هیچ کس وە لەوانە کەمنیستکان ئەم باسیان ندەهنایەوە پش. لسرتای هاتنە پشەوەی ئەم باسدا حزبی کەمنیستی کرکاریی کوردوستان لە بیاننامەی "ریفراندەم، پەژە و هەوەکە بە جەوکردنی ناەزایەتی جماوەری کوردستان! بە دروست دژ بە یفراندەمی پارتی دەوستتەوە، دوای ئەوە کەمتر لە دوو مانگ تەواوی هاوکشکان لای حزب دگەت لە دژەوە دبت بە بشک لەم پەژەیە. حزب دبت بە خەک بەت لەکام هلوستیاندا استە و لەکامیاندا هەیە.

هەودان بە بهیزکردنی کەمنیزم لەگای یفراندەمکەوە کە پارتی دیکات لەم هلومرجدا وک بشداریکردن وایە لە بزووتنەوەی "هخا" و "سەوز" لە ئران یان "سەدر" لە عراق. وە ئەوەی کە ئامانج ئەوە بت کە دواتر فشار دخیتە سر ئەم هزانە و بقازانجی خک تەواوی دکیت، خشباوەی یە. بەام خشباوەری

لەردا سیاستە، وە سیاست لەردا ناسیونالیستی یە.
سیاستی حزبمان لە کوردوستان ناسیونالیستی یە
سەرۆکایەتی ئاوەی کە بەدرژایی ئەم باسە ڕۆشن بۆتەوە بۆیە لەردا، جێگای خۆیەتی وەک چەند بڕگەی جیاجیا بۆیانی بکەینەوە:

یەکەم: دواکەوتن و پاشکۆبوونی پڕۆژەیەکی سیاسی هەزکی بورژوای کوردە کە ڕاستەوخۆ نێک دەبەستە هەی بەهەزبوونی ئەم هەزە لەکەلیە بۆتەنها بۆکو لەوە نابڕە تر، دەبەستە لایەنگری جەماوەری ئەمریکی بە دووبارە داشتنەوەی ناوچەکە.
دووەم: زەربەیەکی گەورە دەدات لە بزووتنەوەی چینایەتی کرێکار لە هەر سێ ئاستی جیهانی و لەکەلی و ناوچەییدا.
سێهەم: پەدانی پڕۆژەیەکی سپی واژە کراوە لە لایەن هەزکی کۆمۆنیستی یەوە بۆ هەزکی بورژوایی بۆ جێبەجێکردنی کاری جیابوونەوەی کوردوستان. ئەمکارە لە سەردەمی لینین و مارکسیشدا کە دونیایەکی تەواو جیاواز بوو، وە بورژوازی لە زەر شۆڕشی دونیا هەشتا نۆفەسی شەرشگێڕیتی تێدا بوو، کۆمۆنیستەکان سیاستی لەم چەشنەیان پیادە نەکردووە. کاتێک کە لەکدانەوەی کەنکرێت لە هەلومەرجی دیاریکراودا لە دەست دەدرێت، کە وەک پڕۆنسیپ و مۆتەدێک بۆ لەکدانەوەی کۆمۆنیستی هەمیشە بناغە بووە، ئاوکات دەرگیر دەبین لەگەڵ پڕۆژەی سپی واژەکراوی کۆمۆنیستی بۆ بورژوازی. حزبی ئەمە ئیمزای کردووە بۆ کاک مەسعود کە فەرموو ڕیفراندوم بکە. بۆیە هیچ کاتێکی دیاری نەکردووە کەی دەوێت ڕاگەیەنێت، وە تەنانەت ئەمەی نەکردۆتە مەرجێک بۆ بەشداری لە ڕیفراندەمدا. وەک ئاوەی باوکی گەورەی بۆ پارتی بێت. هیچ هەزکی کۆمۆنیستی کاری وای نەکردووە. ڕەشنە بارزانی لەمبارەوە چی دەڵێت و بۆیان نووسین سودکی نیە لەم مەسەلەیەدا.

خۆتاری ئەم پەیوەندە لەوەدایە کە حزبی ئەمە ئاوگۆڕکانی نەبینیوە، وە کاریگەری ئەم ئالوگۆڕانە لەسەر جیابوونەوە یان پکەوە ژیان لەگەڵ عەراقدا نابینێت. سوێندی خواردووە هەر جیادەبێتەوە، بۆیە پڕۆژەی سپی واژە کردووە. ئەم لەکدانەوەیە زەر دورە لە لەکدانەوەی کۆمۆنیستی یەوە. ئەم پەیوەندە ڕاستەوخۆ حزب دەکاتە پاشکۆی پارتی لە ڕوانگەی گشتی خۆکەوە. سەیر لەوەدایە کە5 دانە پرنسیب لە بۆیانی حزبدا هاتووە، بۆیە هەر لە بۆیانکەدا ڕۆشنە کە بۆ زیادە نوسراوە و خودی حزب هیچ هەزێک بە پرەنسیپەکانی خۆی دانانێت. ئەگەر نا پۆیست بوو هەر لەو بۆیانەدا بوترایە ئەگەر ئەم پرەنسیپانە جێبەجێنەکرێن ئەمە بەشداری پڕۆژەی وا ناکەین. کە

لایەنی کەم سودی دەبوو بە کاتێک کە حزب هەڵوەستی خۆی بگۆڕیایە. بەڵام پەڕچەت "سەربەخۆازکی" شڵگیر بین!!!

ڕێگا چارەیەک

ئایا ئەمە وەک کەمانیستەکان وەک چەند حزب ولایەنکی کەمانیستی، ڕێگایەک هەیە کە لەم ئاڵاستەیە ڕزگارمان بکات. پەم وایە پێویستە کارکی وا ئەنجام بدەین و ڕێگای گونجاومان لە بەردەمدایە. خاڵی یەکەمی ڕەخنەیەکی دروستکەری مارکسستی یە، لەو سیاسەتی گیراوەتە بەر، وە خاڵی دووەمی: ڕاگەیاندنەکانی بارزانی هەرێکەیان بگرە بەس بە ئاوەی نەک کەمانیستەکان بەڵکو هەزکی "خەمخەری" خۆک لەو پڕۆژە سیاسی یە بەتە دەرەوە و ئاڵاستەی خۆی بگۆڕێت. ئایا دەرگیرکردنی خۆکی کوردوستان لەگەل جەنگی خوێناوی داعش "ئامادەین لە برسا بمرین" بەس نیە بە ئاوەی ئاڵاستەیەکی شەرشگەرانە و ڕەخنەیەکی پراتیکی گونجاو بنەین. خە ئەگەر ئەمانە بەس نین و ناتوانین ڕەخنەیەکی شەشگەرانە لە خەمان بگرین، دیسان ڕێگایەک هەیە ئاوێش چاوەی بوونە بە ڕاگەیاندنکی دیکەی بارزانی یان پارتی. کە ئەمی دواییان ئەزعەفولئیمانە و درەنگ، بەڵام حەتمەن هەنگاوکی بەسود و باشتر دەبێت، لەو سیاسەتی ئەستا.

سیاسەتی کەمانیستی

لەم هەلومەرجە دیاریکراوەدا، لەهەلومەرجی ئینتقالی ئەمەی دونیادا، وە لە کوردوستانی عەراقدا، تاکە ڕێگایەک کە کەمانیستی بێت و ببێتە هەی بەهەزبوونی بزووتنەوەی چینایەتی کرێکارو بەرژەوەندییەکانی خەڵکی کەمدرامەت و زەحمەتکیش، ژنان و لاوان مسۆگەر و دابین بکات، تەنها لە ڕێگای هەزکی کەمانیستیەوە مەیسەر دەبێت. ڕیفراندەمک وە هەوەدان بە بەرپاکردنی ڕیفراندەمیک کە ئەنجامکەی بە قازانجی خەڵک بشکێتەوە لە ڕێگای ڕابەریکردنی هەزکی کەمانیستیەوە مەیسەر دەبێت... ئەگەر نا هەر هەوە و تەکۆشانکی هەزکانی بورژوای کورد لەم قۆناغەدا، ڕاستەوخۆ بەزەرەری خەڵک و کرێکار و تونددبوونەوەی کێشە و شەری نێوان نێتەوەکان کۆتایی دێت.

لەبەرانبەر ئەم سیاسەتە و ئەم ڕیفراندەمەی پارتی لەم هەلومەرجەدا ئەگەر پیادەبکرێت. کە بە گریمانەی زەر دوادکەوێت. پێویستە لە ئێستاوە ئەم سیاسەتە و ناوەرۆکەی ئاشکرا بکرێت وەکو بیانکی حزبی کەمانیستی کرێکاری کوردوستان لە ئاپریلی ئەمساڵدا و لەسەرەوە ئاماژەمان پێکردووە. وە پێ بەپێی ڕاگەیاندنی بارزانی و پارتی و حزبەکانی دیکە، وەڵامی دروست بدرێنەوە. لە هەمانکاتدا

بانگەوازی خەڵک بکرێت بۆ بەشداریکردن و دەنگدان بۆ " نا" یەکی گەورە بۆ ئەم جیابونەوەیەی پارتی و بارزانی. خەڵکی کوردوستان پشتیوستە خەباتی خۆی دژ بە نەدانی موچە و دژ بە برسێتی و بێکاری و دانەمەزاندنی دەرچوانی زانکۆ و پەیمانگاکان، لە پێناو ئازادی ئادەربڕین وەژنامەگەریدا… هەرچی زیاتر بەهێزتر و گەڕاوتر بکات و بێتە مەیدان و وەڵامێکی شەرشگێرانە بە بارزانی و یەفراندەمەکەی بدەنەوە.
خەڵک و کرێکاران لە کوردوستان ئەگەر دەیانەوێت یەفراندەم بکەن و دەوڵەتێک پێکبێت لە کوردوستان، دەتوانن بە خەباتی یەکگرتووی خۆیان ئەم خواستە بسەپێنن بەسەر نەوەندە نەوددەوڵەتییەکاندا، دەتوانن لە کێگای بەهێزکردنی هاوپشتی و هاوسۆزی چینایەتیەوە لەگەڵ کرێکارانی عەرەب زمان و نەتەوەکانی دیکە پێیوەندی و هاوپشتیەکی چینایەتی تەکەمە بە وجودبهێنن. دەوڵەتێک لەم ئاستایەدا پێک بێت ناتوانێت خواست و داواکاریەکانی خەڵک چارەسەر نەکات و لە بەرژەوەندی ئەواندا نەبێت، وە ناسیونالیزم و نەتەوەو هەستی نەتەوەی لاواز ئەکات.

١٧.٧.٢٠١٧

Saman.karim5@gmail.com

شەشی سپی لە هونەری شۆکاریی ئەمەدا … فەرهاد پیربال

ڤایرەس بوونی من لەناو زانکۆ و لەناو ناوەندەکانی هونەری شۆکاریی ئەم ٢٥ ساڵەی دووایی کوردستاندا، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە من چووم باکووری سیستەمی شۆکاریی مەدەرنم گەشاگەش سەربەی؛
"دەیانگوت: منی ڤایرەس، بەهای سەیر و سەمەرە و "نرخی زەر بەرز"م دادنایە سەر هونەر و تابلۆکانم – بە نموونە"!
..Yes, I am

هاوزەمانی پیشانگەی دووەمم بەناونیشانی (تووڵەبوونی کۆ..)، کە بە زکەری خەم، واتە بە تەکنیکی لەناو ڕەنگ وەردانی زکەرم، سیستەمی

قۆناغی ئەوانم سەربەی، یەعنی چووم سیستەمێکی جیهانبینیی "نەخێش" و "شێت" و یاخیگەرانەی شەخسیی خەمم بەسەریاندا کردە ئەمری واقیع. ئەمەش لەشەوی شەوازێکی وروژێن، قوتابخانەیەکی تایبەت.. شێشی خێت!
توانیشم –بەگومان بەزەبری خودی بەرهەم و جەنگە هونەریەکانم- ئەو تاکگەرایی و پەوەرە شەخسیانەی خەم بە داهێنان، فەرز بکەمە سەر زانکە و خاوەنی پیشانگا و ناوەندە شۆکاری و گەلەریە حکوومەتییەکانیش. ئەمەش بە من سەرکەوتنێک بوو بەسەر ئەکادیمیەتی ئەوان و هەچکە گەل و وەل و بایەکترچووەکانیان، ئەوانەی کەکن لەسەر ئەوەی کە من یان قایرەسم یانیش شێت.
من لەسەنگەی نووسەربوونم، لەچاو شۆکاران کە زەربەیان هەنگدیت و فیگەربین دەژین، من زەرتر پیتبین، لەناو حەڤان ژیو، زیاتر حەڤدەست و خەتاکەش و حەڤفناسم. هەڤ و ژمارە و (شەخابیت) و خێت لەلام نەزیکتر و خەشەویستتر و گرنگترن (ئاخر من کلک و لچک و گوڵی ژمارەکانیش هەر دەبەمەوە سەر نووسین و خێت: هەم ژمارەکان و هەمزەکانی ماتماتیک، هەم خێت و هەڤسازی – شۆکاری، بە هونەر و زانستێکی وەسانی دەسەلمێنم).

بەم شێوەیە، بە ئەوەی نەخشەم بۆی دانابێت من هەڤناس دەرچووم. زانیم بزانم چۆن بتوانم هەوەبدەم سوود لە گەنجینەکانی ناو ئەشکەوت و مەتەرە و ئاودەسخانەکان وەربگرم، زانستەکانی لە قوتابخانە و لە خەڵک و زانکەکان وەرمگرتبوون، هیچ و پەنەزان حسەب بکەم و هەزەک پەیدا بکەم بەهەیان تا بکارم پەوەرەکانی خەم و لەسەرحەقبوونی خەم –هەم لە ژیانمدا و هەم ئی هونەرکەم، فەرز بکەمە سەر جیهانی بچووکی ئەم ئەنعام و نەدیتکەکانی کە لە خیتاب و هاوارە هەوون و ئاشکرا ئاشکراکانیشم هەر تە نەدگەیشتن.
پەش ئەم شێشی خەتەی من، هونەرمەندی فەرەنسی (ئەندرە ماسەن) نا، بەکو ئیسماعیل خەیات یەکەم شۆکاری کوردستان بوو وایکرد سەرنجی من بۆ بایەخی هەڤ ڕابکێشت و گرنگیی خەتم تە بگەیەنێت لە نیگارکێشانی مەدەرندا. من خەتم بە شێواز و تەکنیک و جۆهەرێکی تایبەت بە خەم هەناوە مەیدان بەئەوەی بەها و ئێستاتیکای خوداوەندانەی خێت بە خودی خێت ببەخشمەوە، ئنجا بتوانێت دەوری خەی لە هەنگ بستنەتەوە! بەیە دەستم پەکرد بچم هەڤ و سیستەمی هەڤ و خاسیەتکانی خێت سەربەم..
بەڤ، من، لەسەر هەگای نەوان عەنکاوە – هەولێر، بەبەر چاوی خەڵکەوە، بەبەرچاوی هەموو مامۆستایان و هونەرمەندانی شۆکارەوە، لەناوجەرگەی کەلەژی هونەر جوانکاندا، بەمەبەست و بەشێوەیەکی

نەخشەکێشراو چووم هەم سەربەی؛ هەم سەربەی و بە خوێنی ئەو بوو ئەو هەموو تابلۆیانەم..

هەڵ، پێش من، هیچ کەس نەیدەتوانی بە ئیحتیرامی بەرامبەر بکات، زۆر زۆر جێزی لێ دەگیرا؛ ئوسووڵی ئاکۆشانی خۆی هەبوو، چۆند شۆڕیکی باوی خۆی هەبوو، هونەرمەندانی تەنانەت گۆنجیش ئاهاتبوون دەچوون لاسایی شێوە ئاسایی و باوکانیان دەکردەوە، یانیش زۆربەیان تەنیا وەک دیاریکردنی سنووری فیگۆرکان و ئاوت لاینەکان بەکاریاندەبرد، یان بە دەربەینگۆرایی و توانای ئەکادیمی بە سکێچ و پۆرترێت دروستکردن، بەکورتی: لای هەموو هونەرمەندەکان و لە هەموو قۆناغەکانی پێش خۆم، دەمدیت هەڵ، نەیتوانیبوو یاخی ببێت و بەتاقی تەنیا بتوانێت شتێک بێت، یان وەک من کردم ئەویش –هەڵ- خۆی بکاتە شێوازێک؛ بگاتە ئاستی ئەوی هونەرێکی عەنتیکە دروست بکات.
چۆن ڕەنگ بەتەنیا دەڕەستی ئەو هات تەجرید و ئەبستراکت و فۆقیزم دابهێنێت، لەخۆمم پرسی: بۆچی هەڵیش بەتەنیا نەتوانێت شۆشێک بڕپا ؟!
من هەم لەناو شێوەکاریی سەردەمی خۆمدا ڕووواند و ڕشاند و ڕەنگاند و ڕەنگیناند و ئاوەشاند و ڕژاند و ژیاندەوە و ڕشاندەوەش.

فەرهاد پیربال

پرسی ریفراندەم وگرتنەوەی ئاوی زێی بچووك … عەبدولموتەلیب ڕفعەت سەرحەت

ماوەیەکە باسی ریفراندەم وئەنجامدانی گشتپرسی لە هەرێمی کوردستان زۆر گەرم بووەو بووەتە مانشێتی زۆربەی ڕۆژنامەو گۆڤارو کەناڵەکانی ئاگەیاندن لە ناوخۆی کوردستان. وهەندێ جاریش کەناڵە ئاکەیاندنەکانی عیراق بەتام بە شێوەیەکی سەرسوڕمان توانجەوە باسی لێوە دەکەن بە هۆی پەرتەوازەیی ناوماڵی کوردی کە هەموو جیهان هەستی پێکردووە. دیارە ئەمە بابەتەکەمان نییە, بەڵام هەوڵ دەدرێت بابەتی ریفراندەم قەبارەیەکی گەورەی پێبدرێت وهەر شکستێکی

حکومەتی هەرێم ئەکرێتە بیانوویەك وئەگەرێندرێتەوە بۆ پرسی ریفراندۆم کە هەرێمی کوردستان بانگەشەی بۆ دەکات. نموونەیەکیش لە سەر ئەم پرسە بابەتی (گرتنەوەی ئاوی رووباری زێی بچووکە لە لایەن ئێران)ەوە. دیارە من دژی ریفراندۆم نیم بەڵکۆ پێم وایە کە مافی خۆچارەنووسین مافێکی هەوای هەموو نەتەوەیك وکەمینەیەکە لە هەر پارچەیەك لە جیهاندا. بەڵام بەستنەوەی بابەتی گرتنەوەی ئاو بە ریفراندۆمەوە جگە لە گەورەکردنی پرسی ریفراندۆم, خۆدزینەوەیشە لە واقیع وهەوڵدانە بۆ چەواشەکردنی هاوڵاتیان. چونکە گرتنەوەی ئاو لە لایەن وڵاتانی داروسێوە بە تایبەتی وڵاتی ئێران پەیوەستە بە سیاسەتی ئاوی ئەو وڵاتەوە, هەروا پەیوەستە بە بووژانەوەی ئابووری وکەرتی کشتوکاڵ و بەدیهێنانی ئاسایشی خۆراك لە وڵاتی ئێران کە گرنگیەکی یەجگار زۆری پێدراوە.

دیارە (42) هووبارو جێگای نیگەرانیە بوونیان هەیە لە نێوان هەردوو وڵات و لە ئێرانەوە سەرچاوە دەگرن. تەنها (22)یان هووباری سەرەکیین. ئێران چەندین پڕۆژەی ئاودێری جێراوجێری لەسەریان دروست کردووە کە بووەتە هۆی دابەزینی ئاستی ئاو لەنێو خاکی عیراق و زیانێکی یەجگار زۆری بە ئابوری ئەم وڵاتەی گەیاندووە. دوای ئەوە ئێران هەوڵەکانی چڕتر کردەوەو هەنگاوەکانی خێراتر, توانی (35) هووباری (کە هەموویان نیگەرانیەتیین) ببڕێت بە بیانوی بووژانەوەی ئابوری وڵاتەوە. ئەمەش بووە هۆی کەمبوونەوەی بڕی ئاوی هاتوو بۆ خاکی عیراق بە زیاتر لە 60% کە دواتر بووە هۆی لەدەستدانی هووبەرێکی زۆر لە زەوی کشتوکاڵی لەنێو خاکی عیراق وبە تایبەتی هەرێمی کوردستان.

ئێران لە حەڤدە ساڵی ڕابردوودا چەند پلانێکی کشتوکاڵی توکمەی بەرێکرد. وڵە هەموو پلانەکانی گرنگیەگی تایبەت درابووە سەرچاوەکانی ئاو وبە تایبەتی رووبارە نیگەوڵەتیەکان وهاوبەشەکانی لە گەڵ عیراقدا. وتا ئامادەیەکی زۆر سەرکەوتووبوو لە پلانەکانی بە هۆی لاوازی وپەرتەوازەیی عیراقەوە. یەکێك لە خاڵە سەرەکییەکانی پلانی ئێران، کەمکردنەوەی ڕێژەی ئاوی بەکارهاتوو لە کشتوکاڵدا لە 92% بە 87% وەك هەنگاوێکی سەرەکی، ئەوەش لە ڕێگەی بەکارهێنانی سیستمی نوێی ئاودێرییەوە کە بڕی ئاوی ونبوو کەم دەکاتەوە. هەروەها هەوڵی زیادکردنی زەوییە کشتوکاڵییە ئاوییەکان دەدات بە بڕی (1,76) ملیۆن هیکتار لە چەند ساڵی ئایندەدا. بۆ ئەو مەبەستە ئێران دەستی بردووە بۆ رووبارە نیگەوڵەتی وهاوبەشەکانی لە گەڵ عیراق. ویەکێك لەو هووبارانە رووباری زێی بچووکە کە

تایبەتمەندیەکی دیاری کراوی هەیە بۆ هەردوو وڵات. بۆ عیراق بە هۆی ئەوەی کە سەرچاوەی ئاوی سەرەکییە بۆ زۆربەی ناوچە سنووریەکانی ئەو ئاوەزۆڵە وشادەماری سەرەکییە بۆ بەنداوی دوکان کە ئاو بۆ پاریزگای کەرکوك وهەندێك لە ناوچەکانی ناوەراستی عیراق دابین دەکات, ئەمەو جگە لەوەی کە گرنگیەکی زۆری هەیە بۆ دابینکردنی وزەی کارەبا. وڵاتی ئێرانیش دوو ئامانجی سەرەکی هەیە لەم ڕووبارە کە یەکەمیان بەکارهێنانیەتی بۆ ئاودێری وگۆرینی هەگەزی زەویيە دەیمەکانی ناوچەی سەردەشت بۆ زەوی کشتوکاڵی بەراو. ودووهەمیان گواستنەوەی بەشێك لە ئاوی ئەم ڕووبارەیە بۆ دەریاچەی (ئورومیە) لە ڕێگەی تونێڵکی ئاوی گەورەوە بە مەبەستی بووژانەوەی ئەو دەریاچەیە کە ماوەیەکی زۆرە تووشی گرفت بووەو ئاستی ئاو تێدا بە ڕێژەیەکی یەجگار زۆر دابەزیووەو گرفتی ژینگەیی گەورەی دروستکردووە وکاریگەری دیاری بووە لە سەر گەشتوگوزار لە ئێران. بۆیە ئێران ئێستا لە هەموو کاتێك زیاتر پێویستی بەو ڕووبارەیەو وپەرتەوازەیی نێوخۆی عیراق وشەڕی داعش هەڵکی باش بوو بۆ ئێران بۆ ئەوەی بە هێوری پرۆژە ئاوییەکانی ئەنجام بدات.

لەمەدا بڕمان دەردەکەوێت کە گرتنەوەی ئاوی ڕووباری زێی بچووك هیچ پەیوەندیەکی بە پرسی ریفراندۆمەوە نییە بەڵکۆ پرۆژە ئاوییەکانی وڵاتی ئێران هەندێکی زۆری تەواو بووەو هەندێکیشی لە تەواوبوونداید. هەروەها هەموو کەسێك ئەزانێت کە ئێران چ ڕۆڵکی گەورەی هەیە لە کوردستاندا وسیاسەتەکانی ئێران زۆر لەوە گەورەترن کە بە گرتنەوەی ئاوی ڕووبارێك فشار دروستبکاتە سەر هەرێمکی بچووك وپەرتەوازەو خۆڕ. ئێران ئاگای لە هەموو قوشبنێکی عیراق وئەم هەرێمە هەیە تەنانەت کە وەکو باسدەکرێت کاریگەری لە سەر ئەنجامی هەڵبژاردنەکانیش هەیە, جا چ پێویست ئەکات ئاوی ڕووبارێك بگرێتەوە؟!. بەڵگەیەکی تریش لە سەر ئەوەی کە ئەم پرسە پەیوەندی بە ریفراندۆمەوە نییە, ئەوەیە کە ئێران هەر لەم ماوەیەدا چەند پرۆژەیەکی تری لە سەر ڕووبارەکانی سیروان وقەرەتوو وئەوەند تەواو بووەو دەستی کردووە بە گرتنەوەی ئاوی ئەو ڕووبارانە. بۆیە پێویستە ئەم بابەتە بە جددی وەربگیرێت وهەوڵ بدرێت بە زووترین کات دەرگای گفتوگۆ لە گەڵ ئێران بکرێتەوە لە ڕێی حکومەتی ناوەندەوە. وفشاری نێودەوڵەتی لە سەر ئێران دروستبکرێت بۆ ئەوەی پابەند بێت بە یاسا نێودەوڵەتیەکانی تایبەت بە ڕووبار وسەرچاوەکانی ئاو, یا بەڵانی کەمەوە پابەند بکرێت بە ئیمزا کردنی پەیماننامەی نوێ وماڤی عیراق وهەرێمی کوردستان لە سەرچاوەکانی ئاودا نەفەوتێت.

شیعرێکانم ناخوێنیتەوە ... ستار ئەحمەد

وشەکانم …
دەبنە نامەو
نامەکانم بەر ئاوێنەی ژوورەکەت و
چاویلکەی نیگات دەکەون .
هەڵیان ناگری …
لەژێر پێتدا پان دەبنەوە .
ئێستا خوێناوی نامەو
شیعری منە ….
ژوورەکەتی ئاڵ کردووە.
هەموو شتێك ڕەنگی چاوو
ڕەحی شرینتی گردووە .
تەماشاکە ..
دیواری حەوشەی ماڵتان و
دارەکانتان ..
چۆن گوێی هەڵراوەی شەنگیان
دەرکردووە .
بە لەبەرامەی ئەوین و
بۆنی شیعرو
ڕەحی شاعیر حاڵی نابی ..؟!
ئەی نابینی …؟!
پەرچەم و بسکەکانی کاڵت …
ئاوازی عەشق و
ئەمکی من ..
لەگەڵ بادا دەڵێنەوە .
هەتاکوو کەی پەیڤەکانم …؟
لەدووری تۆ …
لەنەو ڕەنگا بتوێنەوە .
سەرینەکەت …
یەك پارچە گوێی هەبەستە،

سنگی نیانت …
دوو کا□□بی ..
ژانی شیعری بەرزبووەتەوە .
بێ هەست ناکەی .. ؟!
جوانی و پاکیی ..
لەعشقی تەدا دەبینمەوە ..
لەگ□□.. دەروازەکان بکرێنەوە .
سنوورەکان تەکبشکێن و
عاشقەکان ئاشت ببنەوە .
خەت مەدەرە ..
دەست رارایی و گومانەوە .
ڕەوا نییە..
من بکوژی بژانەوە .
شەوان و
تەمەنی جوانیت ..
لەژوورەکی سەبە□□یا بەسەر ببی
بەئازارو گریانەوە .